

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 13.12.1995
COM(95) 682 τελικό

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

(υποβληθέν από την Επιτροπή)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

I. Εισαγωγή

- 1.1 Γιατί χρειάζεται η Λευκή Βίβλος για την ενεργειακή πολιτική;
- 1.2 Η συζήτηση γύρω από την Πράσινη Βίβλο

II. Το γενικό πλαίσιο

- 2.1 Εξωτερική διάσταση - παγκοσμιοποίηση των αγορών
- 2.2 Περιβαλλοντικές ανησυχίες
- 2.3 Τεχνολογία
- 2.4 Οι θεσμικές αρμοδιότητες της Κοινότητας

III. Τρέχουσες ενεργειακές τάσεις και πιθανόν ενεργειακό μέλλον

- 3.1 Νέες ενεργειακές τάσεις
- 3.2 Το παγκόσμιο πλαίσιο
- 3.3 Παγκόσμια ενεργειακή προσφορά και ζήτηση
- 3.4 Κοινοτική ενεργειακή προσφορά και ζήτηση
- 3.5 Περιβάλλον και τεχνολογία
- 3.6 Εγχώρια παραγωγή και εξάρτηση από τις εισαγωγές

IV. Κατευθυντήριες γραμμές για εφαρμογή ενεργειακής πολιτικής

- 4.1 Εισαγωγή
- 4.2 Ενοποίηση της αγοράς
 - 4.2.1 Γενική θεώρηση
 - 4.2.2 Εσωτερική ενεργειακή αγορά
 - 4.2.3 Ισότιμος στίβος δράσης
 - 4.2.4 Παρακολούθηση της εσωτερικής αγοράς
 - 4.2.5 Καλλιέργεια ευνοϊκού κλίματος για επενδύσεις

4.3 Διαχείριση της εξάρτησης από το εξωτερικό

4.3.1 Εξασφαλισμένος ενεργειακός εφοδιασμός

4.3.1.1 Μέτρα αντιμετώπισης πετρελαϊκών κρίσεων

4.3.1.2 Κατάσταση ως προς την προσφορά λοιπών καυσίμων

4.3.1.3 Διαφοροποίηση

- στερεά καύσιμα (άνθρακας, λιγνίτης, τύρφη)
- πυρηνική ενέργεια
- ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

4.3.1.4 Μεταφορές

4.3.2 Διεθνείς σχέσεις στον τομέα της ενέργειας

4.3.2.1 Εμπορικές συναλλαγές και επενδύσεις

4.3.2.2 Διάλογος ενεργειακού ενδιαφέροντος

4.3.2.3 Ενεργειακή συνεργασία και αρωγή

4.3.2.4 Στρατηγική προένταξης

4.4 Λευφόρος ανάπτυξη

4.4.1 Προστασία του περιβάλλοντος

4.4.2 Ενεργειακή απόδοση

4.4.3 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

4.4.4 Ο ρόλος των περιφερειακών, των αστικών και των αγροτικών περιοχών

4.5 Ενεργειακή τεχνολογία και έρευνα για την ενέργεια

4.5.1 Ο ρόλος της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης

4.5.2 Στρατηγική έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στον ενεργειακό τομέα

4.5.3 Διάδοση της ενεργειακής τεχνολογίας

V. Μέσα ενεργειακής πολιτικής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Οι όροι και οι προϋποθέσεις υπό τους οποίους παράγονται, μεταφέρονται, διανέμονται και καταναλώνονται τα ενεργειακά προϊόντα, το κατά πόσο οι όροι αυτοί υπεισέρχονται σε συστήματα βιομηχανικής παραγωγής, στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας είτε στην οργάνωση κοινωνικών συστημάτων, καθορίζουν το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον τόσο των επιχειρήσεων όσο και κάθε πολίτη. Το ρυθμιστικό πλαίσιο καθορίζει επιπλέον τους όρους υπό τους οποίους πραγματοποιούνται οι επενδύσεις σε εταιρίες παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας.
2. Ανεξάρτητα από το βαθμό επέμβασης του δημοσίου, οι πολιτικώς ιθύνοντες στα κράτη μέλη ενδιαφέρονται και επηρεάζουν πράγματι τις επιλογές συναρτήσεως εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών προτεραιοτήτων. Οι εν λόγω επιλογές υπαγορεύονται από τους στόχους που τίθενται από την οικονομική ανταγωνιστικότητα και την ασφάλεια εφοδιασμού, λαμβανομένων υπόψη της κοινωνικής και περιφερειακής διάστασης καθώς και της πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτή η επέμβαση του δημοσίου δύναται να στηρίζεται σε κοινοτικά μέσα, είτε χρηματοοικονομικά, είτε εμπορικής πολιτικής, ή δύναται να επηρεάζει τη λειτουργία της αγοράς και τους όρους του ανταγωνισμού που συνιστούν τον πυρήνα των κοινοτικών εξουσιών. Η εν λόγω επέμβαση θα πρέπει, κατά συνέπεια, να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις της Κοινότητας.
3. Η Επιτροπή θεωρεί επομένως ότι, για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών σε εθνικό επίπεδο, είναι απαραίτητο οι αρμοδιότητες που απορρέουν από την ενεργειακή πολιτική να αποτελούν μέρος κοινών στόχων, διατυπωμένων σε κοινοτικό επίπεδο. Η Επιτροπή είναι συνεπώς διατεθειμένη να χρησιμοποιήσει όλες τις διατάξεις των Συνθηκών για το σκοπό αυτό, ώστε να εδραιωθεί, εν πρώτοις, το πλαίσιο για τη συζήτηση της ενεργειακής πολιτικής που θα συμπεριλαμβάνει όλους τους ενδιαφερόμενους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς· ακολούθως, πλαίσιο διαβουλεύσεων σχετικά με κατευθυντήριες γραμμές ενεργειακής πολιτικής και δραστηριότητες στο εν λόγω πεδίο· τέλος, πλαίσιο συνεργασίας με τα κράτη μέλη για την επίτευξη των από κοινού διατυπωμένων στόχων.
4. Είναι πράγματι σημαντικό όλα τα κοινοτικά μέσα να ενεργοποιηθούν από κοινούς στόχους. Ο κεντρικός στόχος της Πράσινης Βίβλου ήταν να εισαγάγει σε μια ευρύτερη συζήτηση γύρω από την ταυτότητα των εν λόγω στόχων. Στη συζήτηση αυτή παρενέβησαν όλα τα κοινοτικά όργανα, τα κράτη μέλη, εθνικά κοινοβούλια και πάνω από 40 εθνικοί ή κοινοτικοί φορείς που εκπροσωπούν το σύνολο των ενδιαφερομένων και θιγομένων οικονομικών, βιομηχανικών και κοινωνικών συμφερόντων. Η Πράσινη Βίβλος επέτρεψε, ιδίως, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να συζητήσει εν εκτάσει τις επιλογές της ενεργειακής πολιτικής και να καθορίσει κατευθυντήριες γραμμές δράσης που συνέβαλαν στην παρούσα Λευκή Βίβλο. Εν παραλλήλω, και σε διαβούλευση με τα κράτη μέλη, την ενεργειακή βιομηχανία και πανεπιστημιακούς κύκλους, η Επιτροπή επεξεργάστηκε ανάλυση, περιλαμβανομένων και σεναρίων, για τις ενεργειακές προοπτικές έως το έτος 2020. Τα αποτελέσματα των συζητήσεων και των μελετών αυτών θα δημοσιευθούν παράλληλα με την παρούσα Λευκή Βίβλο.
5. Η ενεργειακή πολιτική πρέπει να αποτελεί μέρος των γενικών στόχων της κοινοτικής πολιτικής, βασιζόμενη στην ολοκλήρωση της αγοράς, την άρση των κανονιστικών ρυθμίσεων, τον περιορισμό των παρεμβάσεων του δημοσίου στα απολύτως απαραίτητα για τη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος και της ευημερίας, της αειφόρου ανάπτυξης, της προστασίας των καταναλωτών και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Πέραν, όμως, από αυτούς τους γενικής φύσεως στόχους, η ενεργειακή πολιτική

πρέπει να επιδιώκει στόχους όπου συμβιβάζονται η ανταγωνιστικότητα, η ασφάλεια του εφοδιασμού και η προστασία του περιβάλλοντος, έχοντας υπόψη ότι κύριο μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι, αφενός η δημιουργία θέσεων εργασίας και η επιδίωξη αύξησης της απόδοσης στο εν γένει επιχειρηματικό περιβάλλον που συμπεριλαμβάνει την οργάνωση ενεργειακών συστημάτων και, αφετέρου, η προστασία του περιβάλλοντος.

6. Κατά την επιδίωξη των στόχων αυτών η Κοινότητα δεν μπορεί να παραβλέπει ότι θα αυξηθεί η προβλεπόμενη ενεργειακή εξάρτησή της και ότι οι επιλογές που πρόκειται να γίνουν όσον αφορά ιδίως την προστασία του περιβάλλοντος ενδέχεται να αυξήσουν την εν λόγω εξάρτηση. Πρέπει επίσης να έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η ολοκλήρωση της Κοινότητας συνεπάγεται μεγαλύτερη αλληλεγγύη όσον αφορά τις ενεργειακές επιλογές κάθε κράτους μέλους. Τέλος, δεν μπορεί να παραβλέψει το γεγονός ότι το ενεργειακό φάσμα χαρακτηρίζεται από μεταβαλλόμενες προοπτικές και κρίσεις, εξαιτίας των οποίων δικαιολογούνται η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα κατά τη διατύπωση και υλοποίηση μιας ενεργειακής πολιτικής.
7. Συνεκτιμώντας τους διάφορους αυτούς περιοριστικούς παράγοντες, οι προσεγγίσεις που προτείνονται στην παρούσα Λευκή Βίβλο βασίζονται στα ακόλουθα:

- η ολοκλήρωση της αγοράς αποτελεί τον κεντρικό, καθοριστικό παράγοντα στην κοινοτική ενεργειακή πολιτική. Χωρίς την ολοκλήρωση αυτή οι λοιπές δραστηριότητες θα στερούνταν του λόγου ύπαρξής τους, δεδομένου ότι ουσιαστικός σκοπός τους είναι, με χρήση κοινοτικών μέσων στήριξης, όπως τα διευρωπαϊκά δίκτυα, να συμβάλουν στην πραγματοποίηση υποδομών παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ενέργειας που θα επιτρέψουν στην Ευρωπαϊκή αγορά να ανταποκριθεί στη ζήτηση ή να εξασφαλίσουν τον εφοδιασμό της αγοράς αυτής. Σε μια κατακερματισμένη αγορά όλες αυτές οι δραστηριότητες θα παραπέμπονταν σε εθνική κλίμακα και θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τις προσπάθειες βελτίωσης της κοινοτικής ανταγωνιστικότητας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο πρέπει η Λευκή Βίβλος, κατά τη διάρκεια της εν εξελίξει διαδικασίας ολοκλήρωσης των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, να διασχεδάσει κυρίως τις ανησυχίες που εκφράζονται όσον αφορά τη συμβολή της Κοινότητας για τη διασφάλιση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής καθώς και ασφάλειας εφοδιασμού·
- για να αντιμετωπισθούν οι ανησυχίες αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα και την περιβαλλοντική προστασία θα απαιτηθεί, μεσομακροπρόθεσμα, μια ισόρροπη προσέγγιση που θα βασίζεται στον εσωτερικό καταλογισμό του κόστους (εσωτερικοποίηση). Ανεξάρτητα από την φορολογική εναρμόνιση που απαιτείται για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, είναι σαφές ότι η φορολόγηση συνιστά αποτελεσματική μέθοδο για τον εσωτερικό καταλογισμό των δαπανών αυτών που επηρεάζουν όλα τα επίπεδα της παραγωγής. Είναι, ωστόσο, δύσκολη η εφαρμογή της μεθόδου αυτής εξαιτίας της ανάγκης να συνεκτιμηθούν οι επιπτώσεις της στην βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και τα αποτελέσματά της στις επιλογές της ενεργειακής πολιτικής που σήμερα διαφέρουν εντός της Κοινότητας. Εάν πρόκειται η Επιτροπή να συνεχίσει τη χρήση φορολογικών μέσων, βοηθώντας τα κράτη μέλη να αναδιαρθρώσουν τις φορολογικές πολιτικές τους προς την κατεύθυνση σύγκλισης συνεκτιμώντας το στόχο περιορισμού της φορολογικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις, θα πρέπει παράλληλα να μην υπονομεύονται οι προσπάθειες επίτευξης περιβαλλοντικών στόχων - λαμβάνοντας υπόψη την ενεργειακή απόδοση των καταναλωτικών προϊόντων, προωθώντας την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καθαρότερες και αποδοτικότερες τεχνολογίες, ιδίως τις ανανεώσιμες πηγές

ενέργειας, προωθώντας εθελοντικές συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων καθώς και με ανταλλαγή εμπειριών και συνεργασία σε θέματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και σε έργα διαχείρισης της ζήτησης·

- η εξωτερική διάσταση θεωρείται εν γένει ο σημαντικότερος άξονας δράσης, κατά πρώτο λόγο επειδή ο εφοδιασμός της Κοινότητας προέρχεται κυρίως από εξωτερικούς παραγωγούς και, ιδίως, επειδή η αύξηση της κατανάλωσης σε τρίτες χώρες θα καταστεί η κύρια αιτία ανησυχίας κατά τα επόμενα έτη. Πρέπει να ενεργοποιηθούν κοινοτικά ταμεία καθώς και διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες για την εξασφάλιση μιας λογικά συνεκτικής προσέγγισης σε ενεργειακά ζητήματα με τους κυριότερους εταίρους μας. Οι εν λόγω διαβουλεύσεις που ήδη διεξάγονται, πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση της προσέγγισης αυτής. Θα πρέπει, πράγματι, να καταστεί σαφές ότι, ενόψει της στρατηγικής του λειτουργίας, ο ενεργειακός τομέας θα πρέπει να αποσκοπεί στην εξασφάλιση των επενδύσεων, τη διευκόλυνση των μεταφορών τεχνολογίας και την διεύρυνση του συντονισμού και της συνεργασίας·
- η ασφάλεια εφοδιασμού θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί βασικό μέλημα των δημόσιων αρχών· απαιτεί επίσης κοινή προσέγγιση σε κοινοτικό επίπεδο, λαμβανομένου υπόψη του επιπέδου ολοκλήρωσης των καταναλωτικών αγορών, της εξωτερικής διάστασης και της αυξανόμενης ολοκλήρωσης της ίδιας της αγοράς ενέργειας. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να βασίζεται στη θωράκιση του μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων στον πετρελαϊκό τομέα, στην παρακολούθηση της λειτουργίας της ενεργειακής αγοράς μέσω αποδοτικότερης χρήσης των υφισταμένων δυνατοτήτων καθώς και σε εν γένει ισορροπία των καυσίμων στην αγορά, ιδίως όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και τις μεταφορές, λαμβανομένων υπόψη των εκάστοτε εθνικών και περιφερειακών συνθηκών.

8. Η παρούσα Λευκή Βίβλος συνιστά ένα ενδεικτικό πρόγραμμα εργασιών για την Επιτροπή κατά τα επόμενα έτη, λαμβάνοντας υπόψη τα όρια της κοινοτικής δράσης για λόγους που σχετίζονται με την επικουρικότητα ή με περιορισμούς του προϋπολογισμού. Δεν υπερβαίνει τα όρια που ορίζουν οι ισχύουσες Συνθήκες ούτε το πλαίσιο των προβλέψεων του προϋπολογισμού. Κατά συνέπεια, δεν προβλέπει μεταφορά εξουσιών ή νέες επιβαρύνσεις του προϋπολογισμού. Η υλοποίηση του εν λόγω προγράμματος θα πραγματοποιηθεί με την συνήθη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Κοινότητας, μέσω προτάσεων και ανακοινώσεων ή με την βοήθεια αναπροσανατολισμού των υφισταμένων μέσων. Δεδομένου, πάντως, ότι όλες οι δράσεις στον ενεργειακό τομέα οφείλουν να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, βάσει κοινής αντίληψης για τα προβλήματα και τις επιπτώσεις τους, το εν λόγω πρόγραμμα εργασιών θα παρακολουθείται και θα αναπροσαρμόζεται κάθε δύο έτη, ως μέρος μιας έκθεσης για την ενέργεια που θα επιτρέπει στα όργανα της Κοινότητας να προβούν σε αναθεώρηση των επιδιωκόμενων στόχων.
9. Η παρούσα Λευκή Βίβλος υπεραμύνεται της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής, εντοπίζει όμως επίσης και κάποια όρια της κοινοτικής δράσης στον εν λόγω τομέα. Η προσέγγιση της Επιτροπής στο παρόν έγγραφο δεν προδικάζει κατά κανένα τρόπο τις δράσεις που θα κληθεί να αναλάβει στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης που θα αποτελέσει αντικείμενο έκθεσης της Επιτροπής το 1996, όπως προβλέπεται στη δήλωση αριθ. 1 της Συνθήκης.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γιατί χρειάζεται η Λευκή Βίβλος για την ενεργειακή πολιτική;

10. Η ενέργεια αποτελεί τομέα καίριας σημασίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπου εξελίσσεται η διαδικασία πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης με παράλληλη διεύρυνση του γεωπολιτικού ρόλου της. Μολονότι προβλέπεται βάσει των Συνθηκών σημαντικός κοινοτικός ρόλος στον τομέα της ενέργειας, η Επιτροπή, βάσει των υφισταμένων εμπειριών και υπό το φως των νέων ενεργειακών τάσεων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μόνο με υγιές και συνεκτικό κοινοτικό πλαίσιο ενεργειακής πολιτικής μπορούν να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη από δράσεις σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο και παράλληλα να δοθεί η δυνατότητα πλήρους συμβολής σε άλλους στόχους πολιτικής.
11. Η ανάγκη ύπαρξης του πλαισίου αυτού οφείλεται σε σειρά δυνάμεων με σημαντικές επιπτώσεις στο μέλλον του κοινοτικού ενεργειακού τομέα. Κατά πρώτο και κύριο λόγο, καθώς η Κοινότητα κινείται προς την κατεύθυνση ολοκληρωμένης και ανταγωνιστικότερης ενεργειακής αγοράς, θα απαιτηθεί αυξημένος βαθμός αλληλεγγύης σε ενεργειακά ζητήματα. Η αποτελεσματική και ισόρροπη προσέγγιση σε θέματα ενεργειακής πολιτικής μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, όπως ο ενεργειακός ρόλος της Κοινότητας στο εξωτερικό, ή η κοινωνική και περιφερειακή διάσταση της ενέργειας ή η ανάγκη εξασφάλισης οικονομικά προσιτού, σταθερού και διαφοροποιημένου ενεργειακού εφοδιασμού.
12. Η ενέργεια έχει στρατηγική σημασία ως πρώτη ύλη για τη βιομηχανία, ιδιαιτέρως για τις βιομηχανίες εντάσεως ενέργειας, για την ποιότητα της ζωής καθώς και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Το επίπεδο των τιμών της ενέργειας αποτελεί, στη σημερινή κοινωνικοοικονομική κατάσταση, θετικό παράγοντα για τη μείωση των παραγωγικών δαπανών και των τιμών καθώς και σημαντικό στοιχείο στην πορεία της οικονομικής σύγκλισης και προόδου προς την οικονομική και νομοματική ένωση. Η σημερινή ενοίκια ενεργειακή συγκυρία δεν μπορεί, ωστόσο, να θεωρείται πάντοτε δεδομένη και απαιτείται ένα πλαίσιο για την εξασφάλιση των σταθεροποιητικών θετικών αποτελεσμάτων της. Οι ενεργειακές συγκυρίες και οι αντίστοιχες πολιτικές των κρατών μελών παρουσιάζουν αρκετές διαφορές, ενώ σε περίπτωση απότομης επιδείνωσης της υφιστάμενης ενοίκιας ενεργειακής συγκυρίας αναμένονται διάφορες αντιδράσεις. Η ύπαρξη κοινοτικού πλαισίου ενεργειακής πολιτικής, όπου τα κράτη μέλη θα εργάζονται προς την κατεύθυνση συμφωνημένων κοινών στόχων, θα παρείχε στην Κοινότητα τη δυνατότητα αποτελεσματικής αντίδρασης στις αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις των μεταβολών στην τιμή της ενέργειας.
13. Υπάρχει επιτακτική ανάγκη μιας λογικά συνεκτικής πολιτικής όσον αφορά σύνθετα προβλήματα, όπως η σχέση μεταξύ ενέργειας και περιβαλλοντικής προστασίας. Στο θέμα αυτό παρατηρείται αυξανόμενο ενδιαφέρον σε όλα τα επίπεδα - βιομηχανία, κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς και ευρύ κοινό - και ανάληψη δεσμεύσεων για αειφόρο ανάπτυξη. Πρόκειται για στόχο που η Κοινότητα υποστήριξε στο Πέμπτο πρόγραμμα δράσης για το Περιβάλλον - Στόχος η Λεωφορία¹. Λεδομένης της σημασίας της ενέργειας για την οικονομική ανάπτυξη, σημαντικός στόχος μιας κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής θα είναι η εξασφάλιση ότι τα μέτρα που λαμβάνονται στον τομέα της ενέργειας δεν έρχονται σε σύγκρουση αλλά ενισχύουν πράγματι την αειφόρο ανάπτυξη. Η επιδίωξη της

¹ COM(92)93, Πέμπτο πρόγραμμα πλαίσιο για το περιβάλλον - "Στόχος η λεωφορία".

ανταγωνιστικότητας και της προστασίας του περιβάλλοντος θα πρέπει, εν γένει να αποτελούν συμπληρωματικούς στόχους και να μη δημιουργούν μείζονες εντάσεις, όπως σημειώνεται και στη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής - "Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση - οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο Αιώνα."²

14. Η ανάγκη μιας λογικά συνεκτικής προσέγγισης αιτιολογείται επίσης από τις αρμοδιότητες και ευθύνες σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο σχετικά με ενεργειακές και περιβαλλοντικές επιλογές. Βάσει μιας διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ του κοινοτικού και του εθνικού επιπέδου θα πρέπει, με πλήρη σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας, να εξασφαλίζεται η άσκηση των εν λόγω αρμοδιοτήτων κατά συνεκτικό τρόπο, βάσει κοινών στόχων. Τελευταία αλλά όχι μικρότερης σημασίας παρατήρηση είναι ότι οι συμφωνημένοι μεταξύ των κοινοτικών οργάνων σαφείς ενεργειακοί στόχοι θα διευκολύνουν την χρήση υφισταμένων μέσων συμβάλλοντας στην επίτευξη των εν λόγω ενεργειακών στόχων.
15. Κατά την αντιμετώπιση των παραπάνω προκλήσεων η Επιτροπή, με πλήρη υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, και σε στενή επαφή με τα ενδιαφερόμενα μέρη στον ενεργειακό τομέα, θεωρεί ότι είναι πειστική η ανάγκη επανέναρξης της συζήτησης για τη μελλοντική μορφή της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής καθώς και η παρουσίαση, σε Λευκή Βίβλο, μιας στρατηγικής, μέσα σε πολιτικό πλαίσιο, για την επίτευξή της.

1.2 Η συζήτηση γύρω από την Πράσινη Βίβλο

16. Κατευθυντήριες γραμμές ενεργειακής πολιτικής, οι οποίες βασίζονται στην ευρύτατη δυνατή υποστήριξη, έχουν τις περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή διεξήγαγε το 1993 ευρεία συζήτηση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, η οποία κατέληξε στη θέσπιση Πράσινης Βίβλου³ από την Επιτροπή στις 11 Ιανουαρίου 1995, στην οποία διατυπώνονται οι προκλήσεις και οι πιθανές λύσεις για την ανάπτυξη ενός κοινοτικού πλαισίου ενεργειακής πολιτικής.
17. Η δημοσίευση της Πράσινης Βίβλου προκάλεσε πολλές και διαφορετικές αντιδράσεις. Τα κοινοτικά όργανα την σχολίασαν λεπτομερώς και διατύπωσαν γνώμες ως προς τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές για μια μελλοντική κοινοτική ενεργειακή πολιτική και τον ρόλο της Κοινότητας σχετικά. Το Συμβούλιο⁴ τοποθετείται, γενικά, ευνοϊκά ως προς την ανάγκη καθιέρωσης νέων κατευθυντηρίων γραμμών ενεργειακής πολιτικής: επιθυμεί ταχεία ολοκλήρωση της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς και είναι της γνώμης ότι η ασφάλεια εφοδιασμού θα πρέπει να βασίζεται σε αυξημένη διαφοροποίηση και ευελιξία εφοδιασμού, ορθολογική χρήση της ενέργειας σε όλους τους κλάδους καθώς και σε έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη· υποστηρίζει επίσης ότι η περιβαλλοντική και ενεργειακή πολιτική θα πρέπει να αντιμετωπίζονται από κοινού, ως σύνολο.

² Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση - Οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για την μετάβαση στον 21ο Αιώνα.

³ COM(94) 659 Τελικό, 11 Ιανουαρίου 1995 - Πράσινη Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - "Για μια ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης".

⁴ Ψήφισμα αριθ. 7802/95 του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1995.

18. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁵, τασσόμενο υπέρ της ελευθέρωσης των ενεργειακών αγορών, υπογράμμισε ταυτόχρονα την ανάγκη εξασφάλισης του εφοδιασμού, των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και της περιβαλλοντικής προστασίας. Το Κοινοβούλιο επιθυμεί να ακολουθήσει η Κοινότητα ισχυρή πολιτική διαφοροποίηση και θεωρεί αναγκαία τη διατήρηση πυρηνικής συνιστώσας. Επιθυμεί, για περιβαλλοντικούς λόγους, να διατυπώσει η Κοινότητα πρόγραμμα με προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση, την εξοικονόμηση ενέργειας και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, που θα μπορούσε να συμβάλει στην τήρηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Κοινότητα σε διεθνές επίπεδο.
19. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή⁶ και η Επιτροπή των Περιφερειών⁷ επικεντρώνονται στην κοινωνική και οικονομική συνοχή και σε πολιτικές που ευνοούν την απασχόληση, οι οποίες, κατά την άποψή τους, πρέπει να διαδραματίζουν τον κύριο ρόλο μιας μελλοντικής ενεργειακής πολιτικής. Οι μεγαλύτερες βιομηχανίες παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας, σειρά συνδικαλιστικών οργανώσεων καθώς και ορισμένες περιβαλλοντικές ενώσεις συνέβαλαν στη συζήτηση με σημαντικές παρεμβάσεις και, σε πολλές περιπτώσεις, συνυπέβαλαν λεπτομερή γραπτά σχόλια⁸.
20. Δεν είναι σκόπιμη η σύνοψη ολόκληρης της συζήτησης που διεξήχθη σχετικά με την Πράσινη Βίβλο, αξίζει όμως να τονισθούν ορισμένα κείμενα σημεία: σε πολλές από τις παρεμβάσεις υπογραμμίστηκε η σημασία της κοινοτικής ενεργειακής διάστασης καθώς και η ανάγκη για κατευθυντήριες γραμμές κοινοτικής πολιτικής. Αναγνωρίστηκε ότι η Κοινότητα διαθέτει ήδη, βάσει των Συνθηκών, ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων σε ενεργειακά θέματα και ότι η κοινοτική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής, τηρώντας την αρχή της επικουρικότητας, μπορεί να συμβάλει θετικά σε ορισμένους τομείς, ιδίως στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) τις διεθνείς σχέσεις και την προστασία του περιβάλλοντος. Όλοι οι συμμετέχοντες χαιρέτησαν την ευκαιρία που προσφέρει ένας συνεχιζόμενος διάλογος γύρω από τα πολλά σημαντικά ενεργειακά θέματα που τίθενται στην Πράσινη Βίβλο.
21. Συνοψίζοντας, η συζήτηση γύρω από την Πράσινη Βίβλο κατέδειξε ότι υφίσταται ευρύ φάσμα απόψεων ως προς τις προτεραιότητες των βασικών στόχων, τον επιθυμητό βαθμό κοινοτικής παρέμβασης στην ενεργειακή αγορά και ιδίως ως προς τα σχετικά μέσα· δεν είναι πάντως δυνατό να ικανοποιηθούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σε όλες τις προτιμήσεις τους· πρέπει να γίνουν επιλογές. Στο σύνολό της, η συζήτηση γύρω από την Πράσινη Βίβλο και οι πολλές παρεμβάσεις από όλες τις πλευρές αποτέλεσαν για την Επιτροπή σημαντική συνεισφορά κατά την κατάρτιση της παρούσας Λευκής Βίβλου, ιδίως ως προς τις κατευθυντήριες γραμμές της ενεργειακής πολιτικής και τα εφαρμοστέα μέτρα για την υλοποίησή τους.

⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση αριθ. Α4-0212/95 και Ψήφισμα της 10ης Οκτωβρίου 1995.

⁶ ΟΚΕ 804/95 της 5ης Ιουλίου 1995. Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

⁷ ΕΠΠ 241/95, Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών.

⁸ Οι παρεμβάσεις που παρέλαβαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής διατέθηκαν από την ΓΑΧVII.

II. ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

22. Κατά τη διατύπωση των στόχων της ενεργειακής πολιτικής είναι απαραίτητη η ένταξή τους στο οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο της Κοινότητας. Οι κύριοι συντελεστές του εν λόγω πλαισίου είναι, φυσικά, οι επιχειρήσεις· για την καλή λειτουργία των επιχειρήσεων απαιτείται αποτελεσματικό νομικό και φορολογικό πλαίσιο που θα ενθαρρύνει τις επενδύσεις και την καινοτομία ενώ θα προστατεύεται από άτοπες διοικητικές κανονιστικές επεμβάσεις. Το γενικό αυτό πλαίσιο μπορεί να χαρακτηριστεί από τέσσερις έννοιες- κλειδιά:

- εξωτερική διάσταση - παγκοσμιοποίηση αγορών·
- αυξανόμενες περιβαλλοντικές ανησυχίες·
- τεχνολογικές εξελίξεις·
- κοινοτικές θεσμικές αρμοδιότητες.

2.1 Εξωτερική διάσταση - παγκοσμιοποίηση των αγορών

23. Η επικρατέστερη τάση στην παγκόσμια οικονομία κατά τις τελευταίες δεκαετίες είναι η παγκοσμιοποίηση των αγορών. Οι περιφερειακές αγορές, με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους όσον αφορά την καταναλωτική συμπεριφορά και τις ανάγκες καθίστανται λιγότερο σημαντικές. Πολλές είναι οι κινητήριες δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης με σημαντικότερες τις εκτεταμένες μεταβολές στις επικοινωνίες, τις μεταφορές και την τεχνολογία. Παρομοίως, σημειώνονται και πολυάριθμες επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης, εκ των οποίων μία από τις σπουδαιότερες είναι η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού σε παγκόσμια κλίμακα.
24. Όπως και η κοινοτική οικονομία, έτσι και οι παρόντες μη εκτεθειμένοι κλάδοι της ενεργειακής αγοράς καθίστανται σε αυξανόμενο βαθμό αντικείμενο της παγκοσμιοποίησης. Οι παγκόσμιες πτυχές των ενεργειακών αγορών ενισχύονται από τις σημαντικές στρατηγικές πλευρές που είναι συναφείς με την ενεργειακή πολιτική, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και το σημαντικό για τα ενεργειακά προϊόντα διεθνές εμπόριο, εξαιτίας του γεγονότος ότι συχνά οι ενεργειακοί πόροι εντοπίζονται σε μία περιοχή και οι αγορές σε άλλη.
25. Η τάση για παγκοσμιοποίηση του ενεργειακού τομέα ενισχύθηκε από πρόσφατες πολιτικές μεταβολές, ιδίως στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και στην Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών (ΚΑΚ). Η υπογραφή της συμφωνίας για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) σηματοδότησε, στο οικονομικό επίπεδο, την ανάληψη σημαντικής δέσμευσης εκ μέρους των μεγαλύτερων εθνικών οικονομιών προς την κατεύθυνση της ελευθέρωσης του εμπορίου και πολιτικών προσανατολισμένων στην αγορά. Εξίσου μεγάλης σημασίας ήταν η υπογραφή της Ενεργειακής Χάρτας, με την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη ανέλαβαν τη δέσμευση για την ελευθέρωση του εμπορίου και των επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα.
26. Κατά τη χάραξη νέων κατευθυντηρίων γραμμών ενεργειακής πολιτικής πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη η παγκοσμιοποίηση καθώς και η έννοια του "ενιαίου κόσμου". Η βελτίωση των σχέσεων με τρίτες χώρες και η ανάπτυξη του διεθνούς ενεργειακού

διαλόγου αποτελούν κεντρικά θέματα, ιδιαιτέρως εξαιτίας του γεγονότος ότι ορισμένοι από τους εν λόγω εμπορικούς εταίρους δεν παρουσιάζουν πολιτική σταθερότητα. Ακόμα σημαντικότερη όμως είναι η εξασφάλιση ότι η ευρωπαϊκή βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής, είναι, διαρθρωτικά και τεχνολογικά, καλά θωρακισμένη ώστε να αντιμετωπίσει τον αυξανόμενο ανταγωνισμό και να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες από την παγκοσμιοποίηση. Η ισχυρή προβλεπόμενη οικονομική ανάπτυξη σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες και η ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της ενεργειακής κατανάλωσης θα έχουν ως αποτέλεσμα εις βάθος αλλαγές και νέες ευκαιρίες. Ύψιμους συνθήκες διαγράφονται για τις κοινοτικές ενεργειακές επιχειρήσεις, των οποίων ενισχύεται η ανταγωνιστική θέση από την ολοκλήρωση της κοινοτικής ενεργειακής αγοράς, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να εκμεταλλευτούν το νέο αυτό περιβάλλον.

2.2 Περιβαλλοντικές ανησυχίες

27. Ο ενεργειακός τομέας πρέπει να συμπεριληφθεί σε κάθε πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος, δεδομένου ότι κάθε σχετική με την ενέργεια δράση παρουσιάζει επιπτώσεις στο περιβάλλον, είτε σε τοπικό, είτε σε περιφερειακό είτε σε παγκόσμιο επίπεδο. Πέραν από την τήρηση της σειράς των διεθνών περιβαλλοντικών συμφωνιών τις οποίες έχει συνυπογράψει η Κοινότητα, η συμπερίληψη των περιβαλλοντικών μελημάτων κατέστη ένας από τους κύριους στόχους της ενεργειακής πολιτικής. Το ολοκληρωμένο πλαίσιο ενέργειας/περιβάλλοντος συμβάλλει στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.
28. Η αύξηση των εκπομπών του ανθρωπογενούς CO₂ και άλλων αερίων του θερμοκηπίου δημιουργεί ανησυχία σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω του ότι διαθέτουν ένα παγκόσμιο θερμαντικό δυναμικό που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αμετάκλητη μεταβολή του κλίματος. Τα προβλήματα που είναι συναφή με διαρροές, απορρίμματα, θόρυβο, καταστροφή της φύσης και ατμοσφαιρική ρύπανση, που προέρχονται από τοπικές εκπομπές, προβλήματα με επιπτώσεις για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία είναι εμφανέστερα και ευκολότερα αντιμετωπίσιμα από τα παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα, ώστε να τείνουν να εντοπίζονται και να αντιμετωπίζονται καλύτερα σε τοπικό επίπεδο. Όλοι, πάντως, οι τύποι των περιβαλλοντικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με τις λιγότερες αντιληπτές επιπτώσεις, όπως η άνοδος της θερμοκρασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαρκώς αυξανόμενων προσπαθειών για την εύρεση αποδεκτών λύσεων. Πρέπει επίσης να είναι σαφές ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι σύνθετα και ότι πρέπει να αποφεύγονται δράσεις που επιλύουν ένα συγκεκριμένο περιβαλλοντικό πρόβλημα με παράλληλη επιδείνωση ή και δημιουργία νέων περιβαλλοντικών δυσχερειών με αποτέλεσμα να μην υφίσταται καθαρό περιβαλλοντικό όφελος.
29. Για την αντιμετώπιση των εν λόγω περιβαλλοντικών προκλήσεων απαιτείται υψηλός βαθμός συντονισμού και ολοκλήρωσης. Πρέπει να γίνεται ορθή εφαρμογή των υφιστάμενων μέσων στον ενεργειακό τομέα καθώς και σε όλους τους ενεργειοβόρους τομείς σε περιφερειακό, εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο. Η διερεύνηση των συμπληρωματικών σχέσεων μεταξύ της ενέργειας και του περιβάλλοντος πρέπει να πραγματοποιείται στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης· υφίστανται περιθώρια για στενότερη επαφή και συνέργεια μεταξύ της ανταγωνιστικότητας, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και του περιβάλλοντος. Πάντως, η κίνηση προς την κατεύθυνση ελευθερωμένων ενεργειακών αγορών στην Κοινότητα αυξάνει την ανάγκη εξασφάλισης υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας, σύμφωνα με τη Συνθήκη. Η δημιουργία ενιαίας ενεργειακής αγοράς θα μπορέσει τότε να καταστεί σημαντική κινητήρια δύναμη προκειμένου να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του συνόλου όσον αφορά το περιβάλλον.

2.3 Τεχνολογία

30. Η τεχνολογία εν γένει και ιδίως η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και, σε τελευταία ανάλυση, στην αγορά εργασίας. Εξάλλου, η τεχνολογία συμβάλλει στην επίτευξη άλλων στόχων ενεργειακής πολιτικής, ιδίως της ασφάλειας εφοδιασμού, με τη βελτίωση της πρόσβασης στις εγχώριες πηγές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με τη συμβολή της στη βελτίωση της σύνθεσης των καυσίμων στην κατανάλωση (μείγμα καυσίμων) και με την επίτευξη υψηλότερης ενεργειακής απόδοσης και περαιτέρω εξοικονόμησης ενέργειας. Η τεχνολογία μπορεί επίσης να δώσει απαντήσεις σε ορισμένα από τα μείζονα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Κοινότητα αλλά και ολόκληρος ο κόσμος. Η τεχνολογική ανάπτυξη κατευθύνεται κυρίως από την αγορά, ζωτικής σημασίας όμως για την μεταφορά της στην αγορά είναι η βάση για την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και οι αντίστοιχοι μηχανισμοί. Οι εταιρίες δεν διαθέτουν πάντοτε τα μέσα ή δεν είναι πρόθυμες να αναλάβουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η υιοθέτηση προηγμένης τεχνολογίας. Κατά συνέπεια, ο ρόλος της δημόσιας υποστήριξης για ΕΤΑ είναι ουσιαστικός. Στο πλαίσιο αυτό και δεδομένης της παγκόσμιας ανταγωνιστικής κατάστασης όπου η ΕΤΑ καταλαμβάνει καίρια θέση, η Κοινότητα δεν έχει την πολυτέλεια να αγνοήσει τις δικές της δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης, οι οποίες είναι σημαντικές για την διατήρηση και ενίσχυση της τεχνολογικής της βάσης και, τελικά, των επιχειρήσεών της. Κατ'ουσίαν, η τεχνολογική βάση της Κοινότητας, που περιλαμβάνει ενεργειακές τεχνολογίες και καιρίες τεχνολογίες ευρείας διάδοσης, ιδίως προηγμένες τεχνολογίες πληροφοριών, είναι θεμελιώδους σημασίας για την βιομηχανική της ισχύ και τη δυνατότητά της να επιτύχει ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη και να αναλάβει περιβαλλοντικές δεσμεύσεις· επομένως, για την ανάπτυξη και εφαρμογή της ενεργειακής πολιτικής. Τούτο πρέπει να ληφθεί υπόψη όσον αφορά την ενεργειακή πολιτική.

2.4 Οι θεσμικές αμοδιότητες της Κοινότητας

31. Ένα τελευταίο σημαντικό σημείο είναι ο καθορισμός του ρόλου της Κοινότητας, των κρατών μελών, των περιφερειών και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Έχει ήδη καθιερωθεί η υπερίσχυση της αρχής της αναλογικότητας καθώς και ότι, βάσει της τρέχουσας τάσης για άρση των κανονιστικών ρυθμίσεων, οι ρυθμίσεις θα πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστον και δεν θα πρέπει να προτείνονται νέες όπου η ίδια η αγορά μπορεί να επιφέρει τις απαραίτητες μεταβολές. Πρόκειται για γενικές αρχές που ισχύουν σε όλα τα επίπεδα περιλαμβανομένου, φυσικά, και του κοινοτικού επιπέδου. Σε μια κατάσταση όπου πρώτιστο μέλημα της Κοινότητας είναι το άνοιγμα των αγορών και η άρση των προστατευτικών εθνικών πολιτικών δεν θα ήταν συνετή η πρόταση παρεμβατικών πολιτικών σε επίπεδο Κοινότητας.
32. Απαιτείται η λήψη μέτρων για την αναδιάρθρωση των δυνάμεων της αγοράς και για την κάλυψη συμφωνημένων στόχων ρύθμισης, ώστε να επιτευχθεί το σύνολο των στόχων της ενεργειακής πολιτικής, ιδίως η συγκρότηση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Η επιδίωξη πολιτικών που βασίζονται στην αγορά είχε ως αποτέλεσμα ισχυρές πολιτικές πιέσεις για τον περιορισμό ή την άρση περιττών ρυθμίσεων που θα μπορούσαν να συνεπάγονται πρόσθετες δαπάνες καθώς και περιορισμό της εν γένει ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας. Βασική παραδοχή της άρσης των κανονιστικών ρυθμίσεων είναι ότι ο μηχανισμός της αγοράς είναι σε πολλούς τομείς το καλύτερο εργαλείο για την μεγιστοποίηση της αποδοτικής χρήσης των υφισταμένων πόρων. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι είναι απαραίτητη μια συνεπής και διαφανής προσέγγιση κατά την πρόταση νομοθετικών μέτρων καθώς και ότι τα προτεινόμενα μέτρα θα πρέπει απλώς να επηρεάζουν για τη λύση των εντοπιζόμενων προβλημάτων και να μην επεκτείνονται περαιτέρω. Αυτές

ήταν οι κύριες συστάσεις μιας ανεξάρτητης ομάδας εμπειρογνομόνων που συγκρότησε η Επιτροπή για να εξετάσουν, αποσκοπώντας στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, τον τρόπο απλούστευσης της κοινοτικής και της εθνικής νομοθεσίας καθώς και τον περιορισμό του βάρους της⁹.

33. Το υφιστάμενο "κοινοτικό κεκτημένο" στον ενεργειακό τομέα δεν είναι εκτεταμένο και επιπλέον υφίσταται νομοθεσία που ενδεχομένως είναι παρωχημένη. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή υπέβαλε πρόσφατα έκθεση όπου περιλαμβάνεται ανασκόπηση της νομοθεσίας στον τομέα του πετρελαίου και της ενεργειακής απόδοσης¹⁰. Επίσης, η νομοθεσία σχετικά με την ενέργεια οφείλει να συμμορφωθεί με τις κατευθυντήριες γραμμές που συνεπάγονται ανάλυση κόστους-ωφέλειας όλων των νέων νομοθετικών προτάσεων καθώς και των εν γένει επιπτώσεών τους στις επιχειρήσεις.
34. Στο πλαίσιο των νομοθετικών αυτών κατευθυντηρίων γραμμών διαθέτει η Κοινότητα σειρά σαφώς καθορισμένων αρμοδιοτήτων που προκύπτουν από τις συνθήκες· οι αρμοδιότητες αυτές πρέπει όμως να ασκούνται βάσει διαφορετικών κανόνων και διαδικασιών σε κάθε μία από τις τρεις συνθήκες. Υπάρχει, ωστόσο, ανάγκη διασάφησης της κατανομής των αρμοδιοτήτων στους λοιπούς τομείς της ενεργειακής πολιτικής μεταξύ των διαφόρων επιπέδων. Εναπόκειται στην Επιτροπή να εξασφαλίσει πλήρη εφαρμογή των εν λόγω αρμοδιοτήτων με παράλληλη επακριβή τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3B της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση¹¹. Η κοινοτική δράση θα πρέπει να εστιάζεται στις περιοχές αυτές όπου μπορεί να επιτευχθούν θετικά αποτελέσματα και όπου οι υφιστάμενες εθνικές πολιτικές στον ενεργειακό τομέα δημιουργούν φραγμούς για το εμπόριο ή άλλες στρεβλώσεις της αγοράς που παρεμποδίζουν την επίτευξη των συμφωνημένων ενεργειακών στόχων.
35. Παράλληλα με την ολοκλήρωση των οικονομιών των κρατών μελών μέσω της εσωτερικής αγοράς, η ενεργειακή πολιτική θα πρέπει να διευκολύνει μία διαδικασία συνεργασίας σε κοινοτικό επίπεδο επί συμφωνημένων στόχων. Η διαδικασία αυτή θα ξεκινά από τις υφιστάμενες εθνικές πολιτικές, όχι αποσκοπώντας στην επιβολή οποιασδήποτε εναρμόνισης ως προς την σύνθεση (μείγμα) των καυσίμων, αλλά για να εξασφαλιστεί ότι οι εξελίξεις δεν θα είναι επιζήμιες για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Για την αποτελεσματική λειτουργία της εν λόγω διαδικασίας είναι απαραίτητο να καθορισθούν τόσο οι στόχοι όσο και κοινή στρατηγική για την επίτευξή τους. Απαιτούνται επίσης αυξημένος βαθμός διαβουλεύσεων και συνεργασίας καθώς και επιμερισμένη ανάλυση της ενεργειακής κατάστασης ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι διάφορες εθνικές ενεργειακές πολιτικές δεν υπονομεύουν τους κοινούς στόχους.

III. ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΜΕΛΛΟΝ

36. Η λήψη αποφάσεων και οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την ενέργεια θα πρέπει να ενταχθούν στο πλαίσιο επιμεριζόμενης ανάλυσης της ενεργειακής κατάστασης και των μελλοντικών τάσεων. Για το λόγο αυτό η προετοιμασία και η κατάρτιση της Λευκής

⁹ COM(95) 288 τελικό της 21ης Ιουνίου 1995 - Ομάδα ανεξαρτήτων εμπειρογνομόνων για διοικητική και νομοθετική απλοποίηση.

¹⁰ COM(95) 391 τελικό της 26ης Ιουλίου 1995 - Ανασκόπηση της κοινοτικής ενεργειακής νομοθεσίας.

¹¹ SEC(92) 1990 της 27ης Οκτωβρίου 1992 - Η αρχή της επικουρικότητας.

Βίβλου συνοδεύτηκε από την ανάπτυξη της εν λόγω ανάλυσης μαζί με εθνικές διοικήσεις, βιομηχανία και πανεπιστημιακούς εμπειρογνώμονες. Από την ανάλυση που ακολουθεί προκύπτει ότι οι ενεργειακές πολιτικές χαράσσονται μέσα σε μια περισσότερο ολοκληρωμένη Κοινότητα η οποία επέτυχε βελτιωμένη περιβαλλοντική ποιότητα και μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη σε πλαίσιο αυξημένης διεθνούς συνεργασίας και συναίνεσης.

3.1 Νέες ενεργειακές τάσεις

37. Από τις εκτεταμένες μελέτες¹² που διεξήγαγε η Επιτροπή προκύπτει σειρά ενδεχόμενων μελλοντικών ενεργειακών τάσεων. Ορισμένα από τα κύρια σημεία, τα οποία ενδεχομένως θα έχουν επιπτώσεις στις πολιτικές της Κοινότητας, είναι τα ακόλουθα:

- η Ευρώπη πρόκειται να αυξήσει σημαντικά την εξάρτησή της από εισαγόμενη ενέργεια·
- το φυσικό αέριο θα ανταγωνιστεί το πετρέλαιο ως δεσπόζουσα συνιστώσα στο μείγμα των καυσίμων·
- οι Ευρωπαίοι καταναλωτές θα καταστούν διαρκώς περισσότερο εξαρτημένοι από ενέργεια παρεχόμενη μέσω δικτύου·
- θα υπάρξει σημαντική ευελιξία ως προς την τελική διαμόρφωση της μελλοντικής σύνθεσης των καυσίμων. Η σημασία που θα δοθεί στις ανησυχίες για την μεταβολή του κλίματος, οι επιπτώσεις της τεχνολογίας και η ελευθέρωση των αγορών καθώς και το γεγονός ότι ορισμένες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας προσεγγίζουν το κατώφλι της οικονομικής βιωσιμότητας, θα είναι οι κύριοι καθοριστικοί παράγοντες.

3.2 Το παγκόσμιο πλαίσιο

38. Οι ενεργειακές εξελίξεις στην Κοινότητα επηρεάζονται σε διαρκώς μεγαλύτερο βαθμό από τα δρώμενα σε άλλα μέρη του κόσμου. Η παγκόσμια ενεργειακή κατανάλωση συνεχίζει να αυξάνεται με ρυθμό 2% ετησίως, διπλάσιο αυτού της Κοινότητας, σε ορισμένες όμως από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες η ενεργειακή κατανάλωση αυξάνεται ετησίως με ρυθμό 6% ή και μεγαλύτερο. Η κατά κεφαλήν αύξηση παραμένει, πάντως, σε απόλυτες τιμές, μεγαλύτερη στις αναπτυγμένες χώρες. Η εν λόγω αύξηση στην ενεργειακή κατανάλωση σε χώρες εκτός του ΟΟΣΑ έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές μεταβολές στις ενεργειακές αγορές της Νοτιο-Ανατολικής Ασίας και, εν δυνάμει, σε ολόκληρο τον κόσμο, καθώς και σημαντικές αλλαγές στον καθιερωμένο τύπο ενεργειακής ροής από τις χώρες που εξαγωγή ενέργεια.

3.3 Παγκόσμια ενεργειακή προσφορά και ζήτηση

39. Η χρήση της ενέργειας προβλέπεται, σε παγκόσμιο επίπεδο, να αυξηθεί από 8,5 δισεκατ. τόννους ισοδυνάμιου πετρελαίου (btoe) σήμερα, σε 13 btoe έως το 2020. Παρά την εν γένει αύξηση της ζήτησης, δεν αναμένεται για το προβλέψιμο μέλλον να υπάρξουν εμπόδια στα διαθέσιμα αποθέματα πρωτογενούς ενέργειας. Ανησυχίες που είχαν εκδηλωθεί κατά το παρελθόν αναφορικά με τα διαθέσιμα αποθέματα πετρελαίου έχουν αμβλυνθεί από τον ρυθμό των τεχνολογικών εξελίξεων στις έρευνες για νέα κοιτάσματα και στην παραγωγή.

¹² "Η Ευρωπαϊκή ενέργεια έως το 2020: πιθανές εξελίξεις" Έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ...1995/96.

Για το λόγο αυτό αναμένεται ότι, και κατά συνέπεια το σύνολο του ενεργειακού εφοδιασμού, θα παραμείνει προσιτό, μολονότι οι τιμές ενίοτε παρουσιάζουν απότομες αυξητικές τάσεις. Το μεγαλύτερο μέρος από τα τεράστια παγκόσμια αποθέματα στερεού καυσίμου μπορούν να διατεθούν στην αγορά σε σημαντικά χαμηλότερη δαπάνη από τους λοιπούς κύριους πόρους πρωτογενούς ενέργειας, και αναμένεται έτσι ότι ο άνθρακας θα διατηρήσει το ποσοστό του στον παγκόσμιο ενεργειακό εφοδιασμό λόγω του εγγενούς πλεονεκτήματος στην τιμή του. Το φυσικό αέριο θα παρουσιάσει μεσοπρόθεσμα τον ταχύτερο ρυθμό αύξησης μεταξύ των καυσίμων. Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, τα περιβαλλοντικά του πλεονεκτήματα, συνδυαζόμενα με τη χαμηλή κεφαλαιουχική δαπάνη που συνδέεται με τη χρήση του, θα καταστήσουν το φυσικό αέριο πρώτη επιλογή στους μη μεταφορικούς κλάδους, ιδίως στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Το μελλοντικό μερίδιο της πυρηνικής ενέργειας στην πρωτογενή ενέργεια παγκοσμίως θα εξαρτηθεί από αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν ως προς εθνικά προγράμματα· στην Ασία είναι ωστόσο σημαντικές οι προοπτικές αύξησης στην πυρηνική ενέργεια.

3.4 Κοινοτική ενεργειακή προσφορά και ζήτηση

40. Στην Κοινότητα θα υπάρχει συνεχής αύξηση της ενεργειακής ζήτησης, σε σύγκριση με ορισμένες άλλες περιοχές, και η ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση θα αυξάνεται με ρυθμό ελαφρώς κάτω του 1% ετησίως. Η ζήτηση στον βιομηχανικό τομέα θα σταθεροποιηθεί στα υφιστάμενα επίπεδα, ενώ ο τριτογενής τομέας και τα νοικοκυριά θα παρουσιάσουν ελαφρώς πτωτική τάση. Η αύξηση των μεταφορών θα συνεχιστεί και κατά συνέπεια θα καταναλώνεται περισσότερη ενέργεια έναντι του κέρδους από την απόδοση των οχημάτων.
41. Από την πλευρά της ζήτησης, η κατανάλωση φυσικού αερίου θα παρουσιάσει τη μεγαλύτερη αύξηση. Η ζήτηση θα υπερδιπλασιαστεί, κυρίως για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Πράγματι, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε μονάδες καύσεως αερίου θα μπορούσε να φθάσει τουλάχιστον το ήμισυ του συνολικού θερμικού δυναμικού, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου αποτελείται από μονάδες συνδυασμένου κύκλου. Για τον άνθρακα και την πυρηνική ενέργεια αναμένονται, απεναντίας, απώλειες του μεριδίου τους στην αγορά. Στον κλάδο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εμφανίζεται μια τάση αποκέντρωσης ενώ το οριακό κόστος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας προβλέπεται ελαφρά χαμηλότερο από το σημερινό. Θα απαιτηθεί διπλασιασμός της χωρητικότητας των αγωγών αερίου και LNG (υγροποιημένου φυσικού αερίου). Είναι πιθανό να σημειωθεί περιορισμένη αύξηση στη ζήτηση προϊόντων βαρέως μαζού, η οποία θα αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι οι ευκαιρίες ανάπτυξης περιορίζονται στον τομέα των μεταφορών.
42. Η επικρατούσα τάση στην Ευρώπη, ως προς το μερίδιο στην αγορά, είναι η αυξανόμενη διείσδυση της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου. Σημαντικές αυξήσεις μπορούν να σημειωθούν στη θέρμανση από αποκεντρωμένες μονάδες συμπαραγωγής και από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ιδίως βιομάζα, βιοκαύσιμα και αιολική ενέργεια, περιορίζοντας έτσι το μερίδιο του πετρελαίου, μολονότι το μερίδιο αυτό θα συνεχίσει να είναι το μεγαλύτερο της αγοράς, γύρω στο 42%. Τα στερεά καύσιμα θα παραμείνουν σημαντικά στην αγορά θερμικής ηλεκτρικής ενέργειας και θα μπορούσαν να διατηρήσουν μερίδιο μεγαλύτερο του ενός τρίτου της αγοράς αυτής έως το 2020. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και απόβλητα θα αυξηθεί σημαντικά.

3.5 Περιβάλλον και τεχνολογία

43. Σημαντικό ποσοστό νέων τεχνολογικών εξελίξεων θα ωθείται από περιβαλλοντικές επιλογές. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αναμένεται ότι θα αυξηθούν σημαντικά έως το 2020. Η ενεργειακή ένταση θα συνεχίσει να βελτιώνεται με την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων για χρησιμοποίηση τεχνολογιών μεγαλύτερης ενεργειακής απόδοσης και με την εξέλιξη άλλων μεθόδων για τη διαχείριση της ζήτησης. Από την πλευρά της προσφοράς μπορούν να σημειωθούν ιδιαίτερα σημαντικές βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ οι βελτιωμένες τεχνολογίες της έρευνας για κοιτάσματα και της παραγωγής θα καταστήσουν προσιτά "νέα" αποθέματα

πετρελαίου και φυσικού αερίου.

44. Εάν δεν υπάρξουν ισχυρές παρεμβάσεις πολιτικού χαρακτήρα, η αυξανόμενη ενεργειακή κατανάλωση θα προξενήσει σημαντική αύξηση των κοινοτικών εκπομπών CO₂ πάνω από τα επίπεδα του 1990, για τα επόμενα 25 έτη. Από όλους τους τομείς της οικονομίας θα συνεχιστεί η εκπομπή σημαντικών ποσοτήτων CO₂. Χαρακτηριστικά, ο τριτογενής τομέας και τα νοικοκυριά παράγουν 22%, η βιομηχανία 18%, οι μεταφορές 28% και ο κλάδος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας 32%. Οι τάσεις αυτές όσον αφορά τις εκπομπές CO₂ δεν συμβιβάζονται με τις διεθνείς δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η Κοινότητα. Θα απαιτηθεί έντονη μεταστροφή προς ενέργεια από μη ορυκτά καύσιμα, κατά κύριο λόγο πυρηνική και από ανανεώσιμες πηγές, ώστε να περιοριστούν σημαντικά οι εκπομπές CO₂ από τον κλάδο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Με την ριζική αυτή μετατόπιση θα μπορούσαν να περιοριστούν οι εκπομπές CO₂ κατά ένα τρίτο κάτω από το επίπεδο του 1990, οπότε το μερίδιο της ηλεκτρικής ενέργειας στις εκπομπές CO₂ θα περιοριστεί στο 22%.

3.6 Εγχώρια παραγωγή και εξάρτηση από τις εισαγωγές

45. Η κοινοτική παραγωγή ενέργειας φαίνεται ότι πρόκειται να μειωθεί, ίσως κατά το ένα πέμπτο έως το 2020. Μολονότι η τεχνολογική πρόοδος θα μπορούσε να καθυστερήσει σημαντικά την επέλευση της μείωσης, ο συνδυασμός αυξανόμενης ενεργειακής ζήτησης και ενδεχόμενης πτώσης της εγχώριας παραγωγής θα είχε ως αποτέλεσμα αύξουσα τάση εξάρτησης από τρίτες χώρες. Η σημερινή εξάρτηση από τις εισαγωγές, γύρω στο ήμισυ της ακαθάριστης κατανάλωσης, θα μπορούσε να ανέλθει στα τρία τέταρτα έως το έτος 2020. Η εξάρτηση από εισαγόμενο φυσικό αέριο αυξάνεται κυρίως ως συνέπεια της ταχείας αύξησης της ζήτησης. Σημαντικό μερίδιο του κοινοτικού φυσικού αερίου θα προέλθει από την Νορβηγία, εταίρο στον ΕΟΧ. Η εξάρτηση από εισαγωγές θα μπορούσε επίσης να αυξηθεί ως αποτέλεσμα της φθίνουσας εγχώριας παραγωγής. Η Κοινότητα εξαρτάται ήδη σε μεγάλο βαθμό από εισαγωγές πετρελαίου.

IV. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

4.1 Εισαγωγή

46. Όπως όλες οι κοινοτικές δράσεις, η ενεργειακή πολιτική θα κριθεί σε τελευταία ανάλυση από το βαθμό με τον οποίο συμβάλλει στην επίτευξη των κεντρικών στόχων των Συνθηκών, ιδίως την ολοκλήρωση της αγοράς, την αειφόρο οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ευημερίας για τους πολίτες της. Στο πλαίσιο αυτό οι παρακάτω στόχοι:

- συνολική ανταγωνιστικότητα·
- ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού·
- προστασία του περιβάλλοντος·

θεωρούνται ως οι πλέον συναφείς με τον ενεργειακό τομέα. Δεν υφίστανται ενεργειακά μέτρα που να μην έχουν επιπτώσεις σε τουλάχιστον δύο, συχνά δε και στους τρεις παραπάνω στόχους, οι επιπτώσεις όμως μπορεί να είναι αντικρουόμενες. Η ενεργειακή πολιτική, παραμένοντας συνεπής, θα πρέπει κατά το δυνατόν να στοχεύει στη συμφιλίωση των στόχων αυτών. Στην προσπάθεια αυτή η Κοινότητα διαθέτει ήδη υγιή

δράση, δεδομένου ότι πολλές από τις δράσεις της στον ενεργειακό τομέα συμβιβάζονται και με τους τρεις στόχους. Μελλοντική προτεραιότητα θα αποτελέσει η μακροπρόθεσμη διατήρηση και κατά το δυνατό ενίσχυση της συνάφειας των ενεργειακών δράσεων της Κοινότητας.

47. Ωστόσο, ενίοτε πρέπει να επιλέγεται η βαρύτητα που θα δίνεται στους εν λόγω στόχους πολιτικής. Ακόμη και εάν στην παρούσα κατάσταση δεν απαιτείται επείγουσα ανάληψη δράσης όσον αφορά την ασφάλεια των φυσικών ενεργειακών αποθεμάτων, η αυξανόμενη ενεργειακή εξάρτηση και ο κίνδυνος τουλάχιστον οικονομικών κραδασμών εξαιτίας αύξησης των τιμών των ενεργειακών πόρων, απαιτούν η Κοινότητα να επαγρυπνεί και να αντιμετωπίζει μακροπρόθεσμα και σε εύρος τον κεντρικό αυτό ενεργειακό στόχο. Η ενεργειακή πολιτική στην Ευρώπη βασίσθηκε κατά το παρελθόν σε ένα είδος καυσίμου, πρώτα στον άνθρακα και στη συνέχεια στο πετρέλαιο. Η πείρα έδειξε ότι η εξάρτηση από ένα είδος καυσίμου μπορεί να καταλήξει σε σημαντικά προβλήματα, σε περίπτωση κρίσης. Η Κοινότητα έχει τώρα πολύ μεγαλύτερη ευχέρεια, δεδομένης της διαφοροποίησης των καυσίμων, η κατάσταση αυτή όμως θα μπορούσε ενδεχομένως να μεταβληθεί με την αυξανόμενη χρήση εισαγομένων καυσίμων. Η Κοινότητα διαθέτει τη δυνατότητα περαιτέρω βελτίωσης της κατάστασης αυτής με την πυρηνική ενέργεια καθώς και με τεχνολογική ώθηση στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των καθαρών τεχνολογιών για στερεά καύσιμα μακροπρόθεσμα, γεγονός που θα συνέβαλε σε περαιτέρω διαφοροποίηση των καυσίμων.
48. Ο καλύτερος τρόπος για την επίτευξη μεγαλύτερου ανταγωνισμού και περιβαλλοντικής προστασίας στην Κοινότητα είναι η προσέγγιση των δύο αυτών στόχων με γνώμονα την συμπληρωματικότητα. Καθώς ο ενεργειακός τομέας εκτίθεται πλήρως στις ανταγωνιστικές δυνάμεις με την περαιτέρω ολοκλήρωση της αγοράς, θα μπορούσε να έχει σημαντική συμβολή στην συνολική κοινοτική ανταγωνιστικότητα. Ο στόχος αυτός είναι ύψιστης σημασίας δεδομένων των σημερινών οικονομικών συνθηκών στην Κοινότητα καθώς και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει στις παγκόσμιες αγορές. Στις προηγμένες οικονομίες παρατηρείται υψηλή ζήτηση 'δημοσίων αγαθών', όπως η περιβαλλοντική προστασία και, εάν χαραχθούν και ακολουθηθούν κατάλληλες πολιτικές, η ζήτηση αυτή θα καταλήξει στην ανάπτυξη ενεργειακών τεχνολογιών που θα είναι εν γένει πολύ λιγότερο βλαβερές για το περιβάλλον από ό,τι οι συμβατικές τεχνολογίες. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει η επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων να γίνεται με μέτρα που δεν έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιομηχανική ανταγωνιστικότητα, ενώ θα πρέπει να προτιμώνται οι ολοκληρωμένες ενεργειακές και περιβαλλοντικές τεχνολογίες από τις απλώς προστιθέμενες. Θα μπορούσε μακροπρόθεσμα να αναπτυχθεί μια βέλτιστη λύση που θα συνεκτιμούσε πλήρως δαπάνες και οφέλη, σε κοινοτικό πλαίσιο και σε συνεργασία με άλλες βιομηχανικές χώρες.
49. Ενώ οι τρεις στόχοι της παραγράφου 46 παραμένουν υψίστης σημασίας, δεν μπορούν να αγνοηθούν και άλλες διαστάσεις, ιδίως όσον αφορά την κοινωνική και οικονομική συνοχή. Είναι ουσιώδες να μην υπονομευθεί ο κοινωνικός αυτός ρόλος σε μια περισσότερο ανταγωνιστική αγορά, ενόψει της σημασίας της ενέργειας για την ποιότητα ζωής και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ένας ακόμα σημαντικός στόχος για την Κοινότητα είναι η προαγωγή της αλληλεγγύης και της συνοχής μεταξύ περιφερειών, που εφράζεται σε μια σειρά μέτρων με την οποία επιδιώκεται η εξάλειψη του οικονομικού χάσματος μεταξύ πλουσιότερων και φτωχότερων περιφερειών. Η κοινοτική ενεργειακή πολιτική μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη του στόχου αυτού μέσω της ανάπτυξης, στον τομέα της προσαφοράς, ενεργειακής υποδομής που θα διευκολύνει την πρόσβαση ενεργειακών προϊόντων στις απομακρυσμένες και λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας ιδίως τις ακραίες περιφέρειες, και βοηθώντας τις περιφέρειες

αυτές να αυξηθούν, όπου είναι δυνατόν, το δυναμικό τους για ενεργειακή παραγωγή.

Ταυτόχρονα, η Κοινότητα πρέπει, μέσω των τοπικών αρχών, να ενθαρρύνει τους καταναλωτές ενέργειας να αναπτύξουν πιο δραστήριο ρόλο.

50. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την ενεργειακή πολιτική θα πρέπει να βασίζονται σε όλες τις υφιστάμενες εξουσίες της Κοινότητας, ώστε να επιτευχθούν οι ενεργειακοί στόχοι που καθορίζονται στην παρούσα Λευκή Βίβλο. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση επιτρέπει την ανάπτυξη δράσεων για την ενέργεια, ακόμα και αν δεν αναγνωρίζει ρητά την νομιμότητα συγκεκριμένων ενεργειακών αρμοδιοτήτων, εκτός των περιπτώσεων όπου γίνεται αναφορά στην ενέργεια, στο άρθρο 3 και στο άρθρο 129 Β. Από την άλλη πλευρά όμως, τόσο η συνθήκη ΕΚΑΧ όσο και η συνθήκη Ευρατόμ προβλέπουν ειδικές δράσεις ενεργειακής πολιτικής.

4.2. Ενοποίηση της αγοράς

4.2.1 Γενική θεώρηση

51. Η διαμόρφωση γενικού πλαισίου πολιτικής για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής κοινοτικής ενεργειακής αγοράς θα δείξει σε όλους τους παράγοντες που υπεισέρχονται στην αγορά αυτή ότι υπάρχει σταθερό και μακροπρόθεσμα θετικό κλίμα για επενδύσεις. Στις συνθήκες αυτές του γενικού πλαισίου χρειάζεται να ενσωματωθούν οι διάφορες δομές της αγοράς, καθώς και η κατάσταση που επικρατεί στα κράτη μέλη από πλευράς προσφοράς και ζήτησης, με στόχο τη διασφάλιση περισσότερο συμβατών καταστάσεων στις εθνικές αγορές που εγγυώνται την ανεμπόδιστη λειτουργία της αγοράς.

4.2.2 Εσωτερική ενεργειακή αγορά

52. Πρωταρχικό στόχο αποτελεί η απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου. Η εκπλήρωση του στόχου αυτού είναι καίριας σημασίας για την ανάπτυξη γενικών κατευθυντήριων γραμμών ενεργειακής πολιτικής, με τις οποίες διευκολύνεται η λειτουργία της ενοποιημένης αγοράς. Οι κοινοί στόχοι για τις προμήθειες ενέργειας, η προώθηση νέων και πιο αποδοτικών τεχνολογιών στην αγορά και η υποστήριξή τους μέσω χρηματοδοτικών μέσων δικαιολογούνται μόνον εφόσον οι καρποί των εν λόγω κοινοτικών προσπαθειών ωφελούν μεγάλο αριθμό ευρωπαϊκών καταναλωτών μέσω της αποτελεσματικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Αγοράς. Μόλις καθοριστεί το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο για την απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς, θα είναι καθοριστικός ο ρόλος της Κοινότητας στη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των αναληφθέντων υποχρεώσεων σύμφωνα με τις Συνθήκες.

53. Οι Συνθήκες και το παράγωγο δίκαιο συνεπάγονται πλέγμα υποχρεώσεων για την ελευθερία εγκατάστασης, την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, τη διαφάνεια της αγοράς και τα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης. Όλες αυτές οι υποχρεώσεις πρέπει να τηρηθούν και η Επιτροπή έχει την ευθύνη για την εκπλήρωσή τους και την προώθηση της διαφάνειας. Θα συνεχισθούν και θα αναπτυχθούν πολλές δράσεις, κυρίως:

- η εφαρμογή της Συνθήκης και η αποδοτική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς·
- η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου θα εξακολουθήσει να διασαφηνίζεται στις ετήσιες εκθέσεις για την εσωτερική αγορά·
- η Επιτροπή θα δημοσιοποιεί όλα τα εθνικά μέτρα εφαρμογής ώστε να διευκολύνει την

εφαρμογή των κοινοτικών νόμων·

- το πρόγραμμα κωδικοποίησης, παγίωσης και επαναδιατύπωσης που ξεκίνησε το 1995 με τον Κανονισμό 1056/72 και άλλες νομοθετικές πράξεις για την ενέργεια θα συνεχισθεί παράλληλα με την επανεκτίμηση της κείμενης νομοθεσίας.

54. Παράλληλα με τα ανωτέρω μέτρα, τα ενεργειακά προϊόντα οφείλουν να ανταποκρίνονται σε πρότυπα ποιότητας και ασφάλειας. Μολονότι πολλά από τα προβλήματα που προκύπτουν από διαφορές στην εθνική νομοθεσία και την εφαρμογή διαφορετικών προτύπων έχουν ήδη εντοπισθεί από την Επιτροπή με τη στενή συνεργασία της βιομηχανίας και των δημόσιων αρχών, εξακολουθούν να υφίστανται ορισμένα απότοκα προβλήματα. Προκειμένου να εντοπίσει αυτούς τους φραγμούς, η Επιτροπή θα διενεργήσει στενές διαβουλεύσεις με τη βιομηχανία, ώστε να εξακριβώσει τους τομείς στους οποίους απαιτούνται πρόσθετα πρότυπα. Μετά την ανωτέρω εργασία, θα είναι ανάγκη να διασφαλισθεί η ταχεία κατάρτιση κατάλληλων προτύπων από τους Ευρωπαϊκούς Φορείς Τυποποίησης (CEN/CENELEC), με βάση επακριβείς εντολές της Επιτροπής.
55. Οι τεχνικοί κανονισμοί αποτελούν κατάλληλα μέσα για να βελτιωθεί ο βαθμός ενεργειακής απόδοσης, ιδιαίτερα στις οικιακές ή βιομηχανικές συσκευές. Προκειμένου να προωθηθούν εθνικά μέτρα για την ενεργειακή απόδοση, τα κράτη μέλη έχουν εκδόσει εθνικούς τεχνικούς κανόνες οι οποίοι, στις περιπτώσεις που δεν εφάρμοζαν την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, επηρέασαν αρνητικά την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών. Δυνάμει του άρθρου 7α, η Κοινότητα έχει την ευθύνη λήψης μέτρων για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού. Όταν καταρτίζει τις προτάσεις της, η Κοινότητα χρειάζεται επίσης να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη προώθησης της καινοτομίας. Η Επιτροπή θα διατυπώσει το 1996 προτάσεις για να διασφαλίσει ότι ενεργειακή απόδοση θα αποτελέσει βασικής απαίτησης και τη βάση για εντολές προς τα τους Ευρωπαϊκούς φορείς Τυποποίησης¹³, σε νέες και υφιστάμενες Οδηγίες εναρμόνισης με αντικείμενο τον τεχνικό εξοπλισμό που καταναλώνει ενέργεια. Με την προσέγγιση αυτή γίνεται συγκεκριασμός των θεμελιών στόχων για υψηλή ενεργειακή απόδοση και της πρόληψης των φραγμών στο εμπόριο, με την απαιτούμενη αναγκαία ευελιξία για βιομηχανική καινοτομία.
56. Προκειμένου αφενός να εντοπιστούν περιοχές που χρειάζονται περαιτέρω δραστηριότητες τυποποίησης και αφετέρου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των εργασιών των επιφορτισμένων με την τυποποίηση στον ενεργειακό τομέα ευρωπαϊκών φορέων, η Επιτροπή θα προτείνει στους φορείς αυτούς τη σύσταση ομάδας εργασίας για τα ενεργειακά θέματα, η οποία θα εκτιμήσει την ιδιαίτερη συμβολή των ευρωπαϊκών προτύπων στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της μεταφοράς ενεργειακών προϊόντων.

4.2.4. *Ισότιμος στίβος δράσης*

57. Προκειμένου οι οικονομικοί παράγοντες να έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στην εσωτερική ενεργειακή αγορά και να είναι βέβαιοι ότι εκεί ισχύουν οι κανόνες της αγοράς, είναι σημαντικό να υπάρχει μέγιστος βαθμός διαφάνειας και συνέπειας κατά την εφαρμογή των διατάξεων των Συνθηκών που αφορούν τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή έχει θέσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για περιβαλλοντικούς σκοπούς, που καλύπτουν επίσης τις κρατικές ενισχύσεις για την ενεργειακή απόδοση και

¹³ COM(95) 412. Ευρύτερη χρήση της Τυποποίησης στην Κοινωνική Πολιτική.

τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στις κατευθυντήριες αυτές γραμμές προβλέπεται η δυνατότητα πιο ευνοϊκών συνθηκών για τις ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές. Κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των σημερινών κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή θα κρίνει κατά πόσον είναι αναγκαία η προσαρμογή τους στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η συμβολή τους στους στόχους της ενεργειακής πολιτικής.

58. Στις περιπτώσεις που εγκρίνονται ειδικά πλαίσια ενισχύσεων, όπως οι κρατικές ενισχύσεις στον τομέα εξόρυξης άνθρακα σε ορισμένα κράτη μέλη (Απόφαση 3692/93/EKAX), σημασία έχει να επιτυγχάνεται ο κοινοτικός στόχος της διαφάνειας και της σταδιακής μείωσης του ύψους των επίμαχων ενισχύσεων. Για τον άνθρακα, στόχο αποτελεί η διασφάλιση, μεσοπρόθεσμα, της μείωσης του κόστους του άνθρακα κοινοτικής παραγωγής σε σύγκριση με τις τιμές άνθρακα στις παγκόσμιες αγορές, έτσι ώστε να δοθεί η δυνατότητα στη βιομηχανία εξόρυξης άνθρακα να πλησιάσει περισσότερο την οικονομική βιωσιμότητα.
59. Στην εσωτερική ενεργειακή αγορά χρειάζεται να τηρούνται οι κανόνες για τον ανταγωνισμό. Η χορήγηση απαλλαγών από την υποχρέωση τήρησης του γενικού κανόνα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο περιοριστικό, ώστε να αποφεύγονται άσκοπες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, στον ενεργειακό τομέα όπου έχουν επιβληθεί στις επιχειρήσεις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας προκειμένου να προστατεύονται τα συμφέροντα των καταναλωτών, είναι πρωταρχικής σημασίας η διασφάλιση της πλήρους διαφάνειας των υποχρεώσεων αυτών. Χωρίς να προδικάζονται τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται με αντικείμενο την εσωτερική αγορά ηλεκτρισμού και αερίου, επιβάλλεται να εκτιμηθεί στο μέλλον κατά πόσο χρειάζεται η καθιέρωση γενικών κριτηρίων για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης σχετικά με τον ανταγωνισμό θα εμπόδιζε την εκπλήρωση των ανωτέρω υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, έτσι ώστε να διευκολύνεται η εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης κατά τρόπο συνεκτικό και προβλέψιμο.
60. Από την ανάλυση των μελλοντικών εξελίξεων της προσφοράς και ζήτησης, φαίνεται ότι όλες οι ενεργειακές μορφές, ορυκτής ή μη ορυκτής προέλευσης, συμπεριλαμβανομένης και της πυρηνικής ενέργειας, θα χρειασθεί να καλύψουν μια όλο και περισσότερο αυξανόμενη κατανάλωση ενέργειας στην Κοινότητα. Όλες επομένως οι ενεργειακές μορφές θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες ανταγωνισμού στην αγορά. Οι τιμές της ενέργειας, και ειδικώς οι τιμές ηλεκτρισμού, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως μέσα έμμεσης φορολόγησης για την υποστήριξη συγκεκριμένων ενεργειακών μορφών, επειδή αυτό θα προκαλέσει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, εκτός αν τα εν λόγω μέτρα αντανakλούν συμπαρομαρτούν κόστος. Ορισμένες όμως ενεργειακές μορφές, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πιθανώς να χρειάζεται να υποστηριχθούν αρχικώς μέσω ειδικών προγραμμάτων ή επιδοτήσεων, ώστε να επιβιώσουν στην αγορά. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να δίνεται κατά τρόπο που να αποβαίνει σε ελάχιστο βαθμό εις βάρος του ανταγωνισμού και για το σκοπό αυτό πιθανώς να χρειάζεται να εξετασθεί περαιτέρω ανάπτυξη πολιτικής στο χώρο αυτό.
61. Οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης στα πετρελαιοειδή, που αποτελούν βασική πηγή δημόσιων εσόδων, ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των κρατών μελών. Δεν έχουν επιβληθεί σε κοινοτικό επίπεδο συγκρίσιμοι ειδικοί φόροι κατανάλωσης για άλλα ενεργειακά προϊόντα, και η Επιτροπή θα διερευνήσει κατά πόσο είναι ανάγκη να επεκτείνει τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης στα πετρελαιοειδή ώστε να καλύπτονται ανταγωνιστικά προς αυτά ενεργειακά προϊόντα. Το ζήτημα χρειάζεται να εξετασθεί πολύ προσεκτικά, επειδή οι διάφορες ενεργειακές μορφές δεν ακολουθούν την ίδια φιλοσοφία τιμολόγησης (κόστος συν ποσοστό κέρδους έναντι αξίας υπαγορευόμενης από τις δυνάμεις της αγοράς), υπάρχει δε σε ορισμένες περιπτώσεις άνιση μεταχείριση μεταξύ καυσίμων για παρόμοια χρήση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένα κράτη μέλη, με δική τους πρωτοβουλία και σύμφωνα με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία, έχουν επιβάλει φόρους σε ανταγωνιζόμενα προϊόντα, όπως το φυσικό αέριο και ο άνθρακας.

62. Υπάρχει μηχανισμός αναθεώρησης που προβλέπει τη δυνατότητα προσαρμογής θεσπισμένων ελάχιστων ποσοστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα πετρελαιοειδή προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η διαφορά όμως μεταξύ των ελάχιστων ποσοστών και των πραγματικών που θέτουν οι κυβερνήσεις είναι πλέον τόσο μεγάλη, ιδίως ως προς τα καύσιμα κίνησης, ώστε για να επηρεασθεί η αγορά και να βελτιωθεί η σύγκλιση του ύψους των ειδικών φόρων θα πρέπει να είναι ουσιώδης η όποια προσαρμογή των ελάχιστων ποσοστών. Κρίνοντας υπό το πρίσμα της ενέργειας, η εξάλειψη των στρεβλώσεων που προέρχονται από την έλλειψη προσέγγισης των ισχυόντων στα κράτη μέλη ενεργών φορολογικών ποσοστών, ιδίως στα καύσιμα κίνησης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εξέταση της μελλοντικής δομής των φόρων επί των ενεργειακών προϊόντων. Στον τομέα των νοικοκυριών, τα πετρελαιοειδή για θέρμανση υπόκεινται συνήθως σε ειδικό φόρο κατανάλωσης ο οποίος, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν επιβάλλεται σε εναλλακτικά καύσιμα.
63. Σε μια ανταγωνιστική ενεργειακή αγορά, όπου υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης καυσίμων, θα πρέπει να επικρατεί ιδανικώς ανταγωνιστική και διαφανής τιμολόγηση. Ιδανικές όμως συνθήκες δεν επικρατούν πάντα και πιθανώς να υπάρχει ανάγκη ιδιαίτερης επέμβασης για να διασφαλισθεί διαφάνεια τιμών χωρίς να θίγεται ο εμπιστευτικός χαρακτήρας της διαδικασίας. Θα αναπτυχθεί περαιτέρω σειρά κοινοτικών μέσων με τα οποία θα γνωστοποιείται κατά τρόπο διαφανή η πλειονότητα των τιμών καυσίμων και θα προσφέρεται ένα σημείο αναφοράς στους χρήστες και παραγωγούς ενέργειας στην Κοινότητα, με σκοπό να καθιερωθεί διαφάνεια στη φορολόγηση.

4.2.4 Παρακολούθηση της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς

64. Η μειωμένη έκταση παρέμβασης στην ενεργειακή αγορά θα απαιτήσει αποτελεσματικό μηχανισμό παρακολούθησης, ώστε να αναλύονται και να κατανοούνται οι εξελίξεις της αγοράς σε ένα τόσο στρατηγικό τομέα και να διασφαλίζεται ότι οι διαρθρωτικές και τεχνικές αλλαγές δεν αντιστρατεύονται τους στόχους της ενεργειακής πολιτικής.
65. Η απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρισμού και αερίου θα αποτελέσει αφετηρία για τη διαδικασία διαρθρωτικών αλλαγών. Η κοινοτική νομοθεσία, η οποία, υπό το πνεύμα της επικουρικότητας προσφέρει διάφορες επιλογές για την οργάνωση των αγορών στα κράτη μέλη, πιθανώς να χρειασθεί επαναξέταση ώστε να εξασφαλισθεί ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Ως εκ τούτου, χρειάζεται να είναι διαμορφωμένος ο μηχανισμός παρακολούθησης κατά τρόπο που να καλύπτει, μεταξύ άλλων, τα εξής :
- να εξασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς·
 - να επαληθεύει ότι διαφορετικά συστήματα πρόσβασης στο δίκτυο οδηγούν σε συγκρίσιμες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά στα κράτη μέλη·
 - να επαληθεύει ότι οι σχεδιαζόμενες διαδικασίες για νέες εγκαταστάσεις παραγωγής διασφαλίζουν ελευθερία εγκατάστασης, ειδικώς για ανεξάρτητους παραγωγούς ηλεκτρισμού·
 - να διασφαλίζει ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον προσφέρει ισότιμες συνθήκες ανταγωνισμού για τους ανεξάρτητους παραγωγούς ηλεκτρισμού·
 - να καθιερώσει, υπό την αιγίδα της Επιτροπής, τη συνεργασία, σχετικά με τα διασυνδεδεμένα συστήματα, μεταξύ των εθνικών νομοθετικών αρχών σε αμφότερους τους τομείς, αερίου και ηλεκτρισμού. Το σύστημα αυτό μπορεί αργότερα να επεκταθεί σε πανευρωπαϊκά δίκτυα, καθώς αυτά αναπτύσσονται·
 - να εξακριβώσει ότι οι σχεδιαζόμενες διαδικασίες κανονιστικών ρυθμίσεων και διαιτησίας είναι αποτελεσματικές για την επίλυση διαφορών και για την εξασφάλιση ισότιμων συνθηκών ανταγωνισμού και κατάλληλης αμοιβής των υπηρεσιών διαμετακόμισης·
 - να εξετάσει τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες των νέων κανόνων στην αγορά

και του αυξημένου ανταγωνισμού.

Η παρακολούθηση αυτή θα επιτρέψει τον εντοπισμό πιθανών αναγκών για περαιτέρω εναρμόνιση.

66. Η Κοινότητα έχει ήδη στη διάθεσή της, μέσω των Συνθηκών και των ισχυόντων μέτρων διαφάνειας των επενδύσεων, των τιμών και των εισαγωγών και εξαγωγών, ευρύ πλέγμα μέσων. Τα μέσα αυτά θεωρούνται επί του παρόντος μη ικανοποιητικά επειδή το διοικητικό βάρος δεν αντισταθμίζεται από λειτουργική χρησιμότητα. Αυτό οφείλεται κατά πρώτον στο γεγονός ότι η πληροφορία αποστέλλεται καθυστερημένα και επομένως δημοσιεύεται αργότερα και κατά δεύτερον στο ότι η πληροφορία διαχειρίζεται στο πλαίσιο εκάστου μέσου και όχι από κεντρική θέση, ώστε να λαμβάνει υπόψη τις πραγματικότητες της εσωτερικής αγοράς, όπου υπάρχουν διάφορα καύσιμα που το ένα μπορεί να υποκαστήσει το άλλο. Τα ανωτέρω μέσα θα μπορούσαν να γίνουν αποτελεσματικότερα ώστε να προσφέρουν στους ιθύνοντες της πολιτικής ένα μέσο παρακολούθησης που να καλύπτει ολόκληρη την ενεργειακή αγορά.
67. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και τους οικείους βιομηχανικούς κλάδους, θα εξετάσει όλα μαζί τα μέσα ώστε να διασφαλίσει τη συνοχή και χρησιμότητά τους. Μετά την εξέταση αυτή, η Επιτροπή θα προτείνει τις αναγκαίες προσαρμογές και, όπου παρίσταται ανάγκη, νέα μέσα ώστε να προσφέρει στις εθνικές διοικήσεις δίκτυο πληροφοριών με το οποίο να μπορεί να γίνει ταχεία επεξεργασία τους, να συγκροτηθεί τράπεζα δεδομένων και να εξασφαλισθεί ταχεία δημοσίευση των απαιτούμενων από τα ισχύοντα νομοθετικά κείμενα εκθέσεων. Υπό την επιφύλαξη των αποτελεσμάτων της ανωτέρω ανασκόπησης, στο πρόγραμμα ΠΔΑ (ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ διοικητικών υπηρεσιών) θα μπορούσε να ενταχθεί πρόγραμμα για σχετικό δίκτυο μηχανοργάνωσης.

4.2.5 Δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για επενδύσεις

68. Ενόψει του μεγέθους των επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα και του ρόλου των επιχειρήσεων, θα αποτελέσει για την Κοινότητα πρώτη προτεραιότητα το να διασφαλίσει ότι οι πρωτοβουλίες πολιτικής στην ενέργεια και άλλους τομείς είναι κατά το δυνατόν ουδέτερες ως προς τις επιπτώσεις τους στην ενεργειακή αγορά και τις τελικώς λαμβανόμενες αποφάσεις για επενδύσεις. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει και θα δημιουργήσει κατάλληλα εργαλεία, με πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα την ανάλυση ενεργειακών επιπτώσεων για την εκτίμηση κανονιστικών μέτρων στο περιβαλλοντικό, κοινωνικό και φορολογικό πεδίο. Η σύσταση συμβουλευτικού οργάνου στο ενεργειακό πεδίο θα βοηθούσε στο να καταστεί η ανάλυση αυτή διαφανέστερη και πιο εποικοδομητική. Ιδιαίτερο μέλημα θα αποτελέσει η εξασφάλιση της τήρησης, από τις διαδικασίες προμηθειών για έργα υποδομής, βασικών κριτηρίων από πλευράς διαφάνειας και αντικειμενικότητας. Θα έχει επίσης ιδιαίτερη σημασία η εξάλειψη των στρεβλώσεων στο φορολογικό σύστημα, με τις οποίες θίγονται οι επενδύσεις στον ενεργειακό τομέα, στο μέτρο που αυτό συμφωνεί με τον πρωταρχικό στόχο συμμετοχής της Κοινότητας στην εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας, δηλαδή την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και τις ευσπραγδικές ανάγκες των κρατών μελών. Θα είναι επίσης αναγκαίο να έχουμε κατά νουν και τους υπόλοιπους στόχους ενεργειακής πολιτικής και ιδίως την ασφάλεια του εφοδιασμού και τους περιβαλλοντικούς στόχους. Προκειμένου να υπάρχει δυνατότητα ανάλυσης των τάσεων και άρσης των πιθανών εμποδίων, θα υπάρχει επίσης διαρκής ανάγκη, σε κοινοτικό επίπεδο, για διαφάνεια στις μεζόνες εξελίξεις της ικανότητας ενεργειακής παραγωγής και μεταφοράς στην Κοινότητα.
69. Με δεδομένο το μέγεθος χρηματοδοτικής παρέμβασης της Κοινότητας, όπως δάνεια ΕΤΕ, ταμεία ΕΓΑ, Ταμεία Λιανθρωτικά και Συνοχής και δάνεια ΕΚΛΧ, η Επιτροπή οφείλει να κατοχυρώσει στον ενεργειακό τομέα ότι, πρώτον οι επενδύσεις αυτές συμφωνούν με την ενοποίηση της αγοράς και την καθιέρωση διασυνοριακού ανταγωνισμού και δεύτερον ότι είναι ευθυγραμμισμένες με τους στόχους ενεργειακής πολιτικής, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών και το περιβάλλον. Στο κοινοτικό επίπεδο, όταν εγκρίνονται συγκεκριμένες επενδύσεις, χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη ο ενεργειακός προβληματισμός. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να διατυπωθούν σαφείς οδηγίες, στις οποίες θα συνεκτιμώνται οι κανόνες εκάστου χρηματοδοτικού μέσου, όπως

ακριβώς γίνεται στα διαρθρωτικά ταμεία. Οι περιβαλλοντικοί στόχοι του Ταμείου Συνοχής μπορεί επίσης να συμβάλλουν στους ενεργειακούς στόχους, όπως στην ενεργειακή απόδοση, στις ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές, στη συμπαραγωγή και την προώθηση τεχνολογιών καθαρής καύσης άνθρακα. Όσον αφορά τα κοινοτικών διαστάσεων μεγάλα έργα υποδομής στον ενεργειακό τομέα, η επίτευξη εσωτερικής ενεργειακής αγοράς θα προσφέρει ένα σταθερό πλαίσιο ορθολογικών αποφάσεων για επενδύσεις και νέα κίνητρα για την ανάπτυξη ενεργειακών δικτύων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

70. Παρόλα αυτά, αν δεν ενεργήσει η Κοινότητα ως καταλύτης και φορέας προώθησης των δικτύων, θα είναι βραδεία η πρόοδος λόγω εμποδίων στην υλοποίηση διασυνοριακών υποδομών (δικτύων και συναφών έργων, όπως αποθηκών) και λόγω χρηματοδοτικών περιορισμών στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες. Υπάρχουν ήδη προτάσεις για οδηγίες με τις οποίες καθορίζονται στόχοι και προτεραιότητες για έργα κοινού ενδιαφέροντος, ώστε να ληφθεί απόφαση που θα προβλέπει διοικητική και τεχνική υποστήριξη με σκοπό τη διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών για τον εγκαινιασμό έργων ενεργειακών δικτύων και την έκδοση κανονιστικής ρύθμισης που να διέπει την κοινοτική χρηματοδοτική συμμετοχή. Η υιοθέτηση των προτάσεων αυτών το 1995 θα δώσει τη δυνατότητα να υλοποιηθούν έργα κοινού ενδιαφέροντος για τα οποία έχει ήδη εκδηλωθεί ενδιαφέρον. Μολονότι με ορισμένα από τα δίκτυα αυτά θα ανοιχθούν νέες αγορές, ιδίως στον τομέα του αερίου, και τοιουτοτρόπως θα υπάρξει σημαντική συμβολή στην κοινωνική και οικονομική συνοχή και την ασφάλεια του εφοδιασμού, ο κυριότερος στόχος είναι να ενισχυθεί η εσωτερική αγορά. Για το θέμα αυτό, σημαντικό έργο της Επιτροπής θα αποτελέσει η εξάλειψη των εμποδίων, όπως πολύπλοκων διαδικασιών παραχώρησης άδειας, και η σύνταξη οδηγιών που μπορούν να διευκολύνουν τη δημιουργία ενεργειακών δικτύων.
71. Οι αυξημένες δυνατότητες εμπορικών συναλλαγών που θα προκύψουν από τις ανωτέρω νέες διασυνδέσεις θα ενισχύσουν την ασφάλεια του εφοδιασμού σε όλο τον κοινοτικό χώρο. Λόγω της αυξανόμενης εξάρτησης της Κοινότητας από το εξωτερικό για την προμήθεια ενέργειας και ιδιαίτερα φυσικού αερίου, πρέπει να συνεχισθούν οι κοινοτικές δράσεις για την ανάπτυξη και βιωσιμότητα ευρωπαϊκών δικτύων πέραν των συνόρων της έως οριομένους από τους μεγαλύτερους προμηθευτές της σε ενέργεια. Μέσω υφιστάμενων μηχανισμών συνεργασίας, ιδίως με τους εταίρους της Κοινότητας στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, την ΚΑΚ, τη Μέση Ανατολή και τρίτες χώρες της Νότιας Μεσογείου, θα αναπτυχθούν κατευθυντήριες γραμμές για την επέκταση των δικτύων που παρουσιάζουν κοινοτικό ενδιαφέρον σε πανευρωπαϊκή κλίμακα. Η Συνθήκη για την Ενεργειακή Χάρτα θα διαμορφώσει το νομικό πλαίσιο λειτουργίας των δικτύων αυτών.
72. Όσον αφορά τον κλάδο διύλισης πετρελαίου, κατά τα τελευταία έτη σημειώθηκε τάση πλεονάσματος δυναμικότητας που απειλεί να υπονομεύσει τη βιωσιμότητα του κλάδου και επηρεάζει τις μακροχρόνιες επενδύσεις σε αυτόν. Σε περίπτωση που, για να αντιμετωπισθεί η ανωτέρω κατάσταση, συρρικνωθούν σοβαρά οι δραστηριότητες στον κλάδο διύλισης, υπάρχει κίνδυνος έλλειψης ορισμένων πετρελαιοειδών σε συνθήκες κρίσης. Χρειάζεται συνεχής επανεξέταση της κατάστασης από την Κοινότητα και, όπου καθίσταται δυνατό, να εξασφαλισθεί ότι το κανονιστικό καθεστώς που έχει επιβάλει στον κλάδο δεν θέτει περαιτέρω σε κίνδυνο την ανταγωνιστική του θέση. Η Κοινότητα θα πρέπει να αντιμετωπίσει το θέμα του αθέμιτου ανταγωνισμού με βάση τις ευθύνες που υπέχει στα πεδία των εμπορικών συναλλαγών και του ανταγωνισμού.

4.3 Λιαχείριση της εξάρτησης από το εξωτερικό

73. Η εντεινόμενη εξάρτηση της Κοινότητας από την ενέργεια θα έπρεπε να αποτελέσει πηγή ανησυχίας λόγω των πολιτικών κινδύνων που πλανώνται σε ορισμένες μεγάλες χώρες προμηθείας και λόγω της αυξανόμενης παγκόσμιας ενεργειακής κατανάλωσης. Ωστόσο, μολονότι η ασφάλεια του εφοδιασμού απ' όλες τις πλευρές της, υλικές και οικονομικές, απαιτεί συνεχή παρακολούθηση, δεν δικαιολογεί επί του παρόντος νέα μέτρα για την αντιμετώπιση κρίσεων. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει έδαφος για ενισχυμένα μέτρα ασφάλειας του εφοδιασμού, επιφέροντας στους κανόνες της αγοράς πρακτικές διορθώσεις

εσωτερικής πολιτικής, ενθαρρύνοντας τη διαφοροποίηση καυσίμων, διευρύνοντας τις επιλογές με την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και καθιερώνοντας προσεκτική επιτήρηση της ενεργειακής κατάστασης.

4.3.1 Εξασφαλισμένος ενεργειακός εφοδιασμός

4.3.1.1 Μέτρα αντιμετώπισης πετρελαϊκών κρίσεων

74. Σημαντικό στόχο ενεργειακής πολιτικής αποτελεί η διασφάλιση συνέχειας του εφοδιασμού. Περισσότερο μακροπρόθεσμα, χρειάζεται με την πολιτική να κατοχυρώνεται ότι για όλα τα καύσιμα υπάρχει αξιόπιστος και οικονομικώς συμφέρων εφοδιασμός, ενώ βραχυπρόθεσμα είναι αναγκαία μέσα αντιμετώπισης περιπτώσεων αιφνίδιας διακοπής του εφοδιασμού. Τα σήμερα ισχύοντα κοινοτικά μέτρα αντιμετώπισης πετρελαϊκών κρίσεων που αναπτύχθηκαν τον καιρό που το πετρέλαιο κυριαρχούσε στην ενεργειακή αγορά παραμένουν ζωτικής σημασίας και η Επιτροπή επιβεβαιώνει τη σημασία των μέτρων αυτών. Μολονότι η αυξημένη διαφοροποίηση καυσίμων έχει περιορίσει τις συνέπειες της διακοπής του εφοδιασμού με πετρέλαιο, ορισμένοι τομείς δραστηριότητας όπως οι μεταφορές εξακολουθούν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο. Επιπλέον, επειδή οι τιμές πετρελαίου συνδέονται με τις τιμές των υπολοίπων καυσίμων, οι συνέπειες τυχόν πετρελαϊκής κρίσης θα μεταδίδονταν ταχέως και στους υπολοίπους ενεργειακούς κλάδους.

75. Η Κοινότητα από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 ανέπτυξε μέτρα αντιμετώπισης κρίσεων και επιπροσθέτως μέσα συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών υπό την ευθύνη της Επιτροπής. Τα μέτρα αυτά, που ήδη συμπληρώνουν ζωή σχεδόν 25 ετών, χρειάζεται να προσαρμοστούν στη σημερινή κατάσταση της πετρελαιοαγοράς και στην πραγματικότητα της κοινοτικής εσωτερικής αγοράς εντός της οποίας δεν υπάρχουν εσωτερικά σύνορα. Κατά την αναθεώρηση της κείμενης νομοθεσίας επί του θέματος αυτού, θα πρέπει η Κοινότητα να προσπαθήσει να επιτύχει συνέπεια με τους κανόνες και τις υποχρεώσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Ενέργειας και να διευκολύνει τη συμμόρφωση της Κοινότητας προς αυτούς. Επιπλέον, στο πλαίσιο της αυξανόμενης κοινοτικής αλληλεγγύης, τα αναπροσαρμοσμένα μέτρα χρειάζεται να κατοχυρώνουν ισότιμη μεταχείριση όλων των καταναλωτών.

76. Στόχο θα πρέπει να αποτελεί η επίτευξη κατάλληλου κοινοτικού συντονισμού στη διάρκεια κρίσεων, η μείωση του κόστους των μέτρων εξασφάλισης και η αποτελεσματική διαχείριση των αποθεμάτων. Πιθανώς να είναι αναγκαία κατά πρώτο ο εκσυγχρονισμός των αναγκαστικών υποχρεώσεων για διατήρηση αποθεμάτων σε πετρέλαιο και κατά δεύτερο ο συντονισμός των μέτρων διαχείρισης των αποθεμάτων, ώστε να συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά.

4.3.1.2 Κατάσταση ως προς την προσφορά λοιπών καυσίμων

77. Η αυξημένη κατανάλωση φυσικού αερίου και η μεγαλύτερη εξάρτηση από τις εισαγωγές, που προέρχονται από τη φθίνουσα κοινοτική εσωτερική παραγωγή, δικαιολόγησαν την ανακοίνωση της Επιτροπής με αντικείμενο τον εφοδιασμό της Κοινότητας με αέριο και τις σχετικές προοπτικές¹⁴ ως πρώτη αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας της κοινοτικής διάστασης στην αντιμετώπιση του θέματος της ασφάλειας του εφοδιασμού με αέριο. Με βάση την ανωτέρω ανακοίνωση, η Επιτροπή προτίθεται να κινήσει συλλογική διαδικασία ανάλυσης των εξελίξεων στη σημερινή και μελλοντική κατάσταση που επικρατεί στον τομέα του αερίου. Η Κοινότητα θα πρέπει επίσης να είναι έτοιμη να αντιδράσει σε τυχόν προβλήματα εφοδιασμού. Η διάθεση επακριβών πληροφοριών για τον κλάδο αερίου θα πρέπει να ενταχθεί στην ανασκόπηση των υφιστάμενων μέσων για διαφάνεια και ανταλλαγή πληροφοριών.

78. Ο τακτικός εφοδιασμός των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού με στερεά καύσιμα είναι αναγκαίος για να διασφαλίζεται επαρκούς ποικιλίας διάρθρωση καυσίμων για την

¹⁴ COM(95) 478 - Εφοδιασμός της Κοινότητας με φυσικό αέριο και σχετικές προοπτικές.

ηλεκτροπαραγωγή. Το επίπεδο εξάρτησης της Κοινότητας από τις εισαγωγές άνθρακα προβλέπεται να αυξηθεί στο μέλλον, λόγω όμως των χαρακτηριστικών της παγκόσμιας αγοράς άνθρακα και της μεγάλης ποικιλίας των προμηθευτών ο κίνδυνος μόνιμης διακοπής του εφοδιασμού είναι ακόμη και στον απώτερο ορίζοντα ελάχιστος. Η Κοινότητα μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση των συνθηκών αυτών συντηρώντας και ενισχύοντας τα σημερινά επίπεδα διεθνούς συνεργασίας στον κλάδο και φροντίζοντας η μεγαλύτερη δυνατή μερίδα της κοινοτικής παραγωγής στερεών καυσίμων να διατίθεται σε ανταγωνιστικές, έναντι των παγκοσμίων, τιμές.

79. Όσον αφορά τον πυρηνικό τομέα, στους θεμελιώδεις στόχους της συνθήκης Ευρατόμ συγκαταλέγεται η κατοχύρωση της ασφάλειας του εφοδιασμού με πυρηνικά καύσιμα. Μολονότι ανά τον κόσμο υπάρχει σωρεία πυρηνικών αποθεμάτων υπό διάφορες μορφές, κυρίως λόγω της διάλυσης των πυρηνικών οπλοστασίων, το σημερινό χαμηλό επίπεδο της παγκόσμιας παραγωγής ουρανίου πιθανώς να αποτελέσει πηγή ανησυχίας, επειδή οι ποσότητες αυτές πυρηνικών υλικών ξεφεύγουν από τον έλεγχο και των φορέων εκμετάλλευσης και των δημόσιων αρχών στην Κοινότητα· επιπλέον, δεν έχει ακόμη διευκρινισθεί ο τρόπος κατά τον οποίο τα πυρηνικά υλικά θα διατεθούν στις παγκόσμιες αγορές. Παράλληλα, όσον αφορά την κοινοτική βιομηχανία εμπλουτισμού ουρανίου, η βιωσιμότητά της είναι ουσιαστικής σημασίας για την ασφάλεια του εφοδιασμού με εμπλουτισμένο ουράνιο. Έχοντας υπόψη τις ανωτέρω παραμέτρους, ο Οργανισμός Εφοδιασμού της Ευρατόμ και η Επιτροπή ασκούν πολιτική με στόχο τη διαφοροποίηση των πηγών προμήθειας. Η πολιτική αυτή επιβεβαιώθηκε σε πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Πρωτοδικείου. Ο Οργανισμός Εφοδιασμού οφείλει να εξασφαλίζει ότι οι εμπορικοί εταίροι της Κοινότητας τηρούν τις συμφωνημένες υποχρεώσεις για τις συναλλαγές¹⁵ και τις συνήθεις εμπορικές πρακτικές, αποφεύγοντας για παράδειγμα τον πρόσφατο κατακλυσμό πυρηνικών υλών από χώρες της ΚΑΚ σε χαμηλές τιμές.

4.3.1.3 Διαφοροποίηση

80. Οι ιθύνοντες της ενεργειακής πολιτικής έχουν ως βασικό μέλημα τον ασφαλή εφοδιασμό με ενέργεια τόσο του βιομηχανικού όσο και του οικιακού καταναλωτή. Επί του θέματος αυτού δίνεται επίσης μοναδική ευκαιρία για να συνειδητοποιήσει το κοινό ότι οι ενεργειακές επιλογές και η σχετική διαφοροποίηση μέσα στην Κοινότητα επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την επίτευξη αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης, τον πολλαπλασιασμό των θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της ασφάλειας. Ομοίως, στην κοινοτική ενεργειακή πολιτική πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορετικοί τρόποι αντιμετώπισης ενεργειακών θεμάτων που καλλιεργούνται από τα κράτη μέλη.
81. Σε τομεακό επίπεδο μπορεί να πραγματοποιηθεί σοβαρή συμβολή στη διαφοροποίηση, εξασφαλίζοντας διαφοροποιημένη εγχώρια βάση καυσίμων, ιδιαίτερα για την ηλεκτροπαραγωγή. Λόγω της αυξημένης εξάρτησης της Κοινότητας από τις εισαγωγές στο μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, χρειάζεται να εξασφαλισθεί η πλήρης εκμετάλλευση των κοινοτικών εγχώριων ενεργειακών κλάδων που μπορούν να προσφέρουν ενέργεια σε οικονομικώς συμφέρον κόστος και η εκμετάλλευση κάθε ευκαιρίας για τη βελτίωση της ενεργειακής τεχνολογίας. Προς όφελος της ασφάλειας του εφοδιασμού υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα υπέρ της διατήρησης ανοικτών όλων των δυνατών οικονομικώς συμφερούσων ενεργειακών επιλογών. Αν γίνουν λογότερες οι επιλογές για καύσιμα, τότε θα περιορισθούν οι ευκαιρίες στροφής προς άλλα καύσιμα στο μέλλον.
82. Το άνοιγμα της εσωτερικής αγοράς θα διαδραματίσει σοβαρό ρόλο στη διαφοροποίηση καυσίμων, επειδή θα οδηγήσει στον πολλαπλασιασμό των παραγόντων της αγοράς. Θα πρέπει οι παραγωγοί ηλεκτρισμού να έχουν τη δυνατότητα να διαλέξουν το πλέον ενδεδειγμένο και αποδοτικό έναντι του κόστους του καύσιμου, υπό ανταγωνιστικές συνθήκες, εφόσον δεν υπονομεύεται έτσι η διαφοροποίηση. Στο πλαίσιο αυτό, είναι δύσκολο να δικαιολογηθεί η συνεχιζόμενη εφαρμογή της οδηγίας του Συμβουλίου 75 (405)

¹⁵ Συμφωνία εμπορικών συναλλαγών και οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των Κοινοτήτων και της ΕΣΣΔ - άρθρο 14.

ΕΟΚ με την οποία αποκλείεται υπό ορισμένες συνθήκες η χρήση μαζούτ για ηλεκτροπαραγωγή. Η κατάργηση της οδηγίας θα προσέδιδε στους παραγωγούς ηλεκτρισμού αυξημένη ευελιξία. Η προσαρμογή των έμμεσων φόρων για να υπάρχει ισοτιμία ευκαιριών μεταξύ υποκαταστάσιμων καυσίμων θα διευκόλυνε επίσης την ευελιξία της ηλεκτροπαραγωγής στο μέλλον.

• *Στερεά καύσιμα (Άνθρακας, λιγνίτης, τύρφη)*

83. Οι αλλαγές που έχουν γίνει στον κοινοτικό κλάδο στερεών καυσίμων έδωσαν τη δυνατότητα σε σοβαρό τμήμα της παραγωγής να βελτιώσει τη συνολική ανταγωνιστική της θέση. Εφόσον συνεχισθεί η πρόοδος προς την κατεύθυνση αυτή, είναι πραγματικά πιθανό ότι κατά την επόμενη δεκαετία σημαντική μερίδα της εγχώριας παραγωγής στερεών καυσίμων θα διατίθεται σε πλήρως ανταγωνιστικές τιμές, έναντι εκείνων της παγκόσμιας αγοράς. Παράλληλα όμως πρέπει να συνεχισθούν οι ενέργειες για την ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογιών ακόμη αποδοτικότερης καύσης, προκειμένου τα στερεά καύσιμα να διατηρήσουν ή ακόμη και να αυξήσουν το μερίδιό τους στην αγορά, μακροπρόθεσμα. Οι βελτιώσεις αυτές στην τεχνολογία πρέπει να επικεντρωθούν στον περιορισμό των εκπομπών CO₂, επειδή οι υπόλοιπες εκπομπές ήδη μπορούν να τεθούν υπό αποτελεσματικό έλεγχο. Η Κοινότητα θα συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη και διάδοση τέτοιων τεχνολογιών μέσω των ερευνητικών και τεχνολογικών προγραμμάτων της. Οι υπόψη τεχνολογίες, ενώ ευνοούν τις προμήθειες από το εξωτερικό, λόγω της σημασίας που έχει ο εισαγόμενος άνθρακας στην κοινοτική αγορά, θα επιτύχουν παράλληλα ασφαλέστερο μέλλον για τα εγχώρια στερεά καύσιμα, τα οποία μπορούν να παράγονται σε τιμές πλησίον εκείνων που επικρατούν στη διεθνή αγορά. Η Επιτροπή θα συντάξει ανακοίνωση με αντικείμενο το ρόλο των στερεών καυσίμων στην ενεργειακή πολιτική, όπου θα ληφθούν υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα πραγματευθεί το θέμα του τρόπου διατήρησης της θέσης που κατέχουν τα στερεά καύσιμα στην αγορά, με την προοπτική εκπνοής της Συνθήκης ΕΚΑΧ το 2002. Θα εξετασθεί ο τρόπος κατά τον οποίο θα διατηρηθούν σε ισχύ οι πλέον σημαντικές διατάξεις της Συνθήκης, μετά την εκπνοή της.

• *Πυρηνική ενέργεια*

84. Λόγω της συμβολής της πυρηνικής ενέργειας σε όλους τους κοινοτικούς ενεργειακούς στόχους, η επίμαχη επιλογή πρέπει να διατηρηθεί ανοικτή, το μέλλον της όμως εξαρτάται κατά μεγάλο μέρος από το βαθμό αποδοχής της από την κοινωνία και τους πολιτικούς ηγέτες. Το πρόβλημα αυτό του βαθμού αποδοχής προέρχεται εν μέρει από ανησυχίες για την πυρηνική ασφάλεια, για τη μεταφορά και διάθεση πυρηνικών αποβλήτων και για τη μη διάδοση των πυρηνικών υλών. Η επιτακτική ανάγκη της διαφοροποίησης, η ανταγωνιστικότητα της πυρηνικής βιομηχανίας έναντι του εξωτερικού χώρου και η ενοποίηση της αγοράς ηλεκτρισμού σε πολλά κράτη μέλη υπογραμμίζουν το ρόλο που διαδραματίζει η πυρηνική ενέργεια στην ηλεκτροπαραγωγή. Ωστόσο, στην πραγματικότητα ορισμένα κράτη μέλη εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την πυρηνική ενέργεια, ενώ άλλα προτιμούν την τήρηση πολιτικής μη πυρηνικών ενεργειακών πηγών και μια τρίτη ομάδα έχει αποφασίσει να μειώσει την εξάρτηση από τις βασιζόμενες στα πυρηνικά ενεργειακές πηγές ή να τερματίσει τη λειτουργία όλων των υπαρχόντων πυρηνικών σταθμών. Βάσει της συνθήκης Ευρατόμ, τα ευρωπαϊκά όργανα έχουν ευθύνες ως προς την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας με συμμόρφωση προς τους κανόνες και τις πολιτικές σε εθνικό επίπεδο. Η επιλογή μεταξύ ενεργειακών τεχνολογιών ή καυσίμων ανέκαθεν υπήρξε θέμα όπου υφίσταται εκτίμηση για την ακολουθητέα πολιτική, θα πρέπει όμως η πυρηνική ενέργεια να παραμείνει τμήμα της επιλογής αυτής.
85. Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες οφείλουν να χρησιμοποιήσουν τα δικά τους μέσα και να αναλάβουν τις ευθύνες προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανωτέρω ανησυχίες:
- διασφαλίζοντας ότι όλα τα κράτη μέλη που διαθέτουν πυρηνικό πρόγραμμα εξακολουθούν να εφαρμόζουν πρότυπα και διαδικασίες που παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις·
 - συνδέοντας την ανάπτυξη εξωτερικών σχέσεων με την προσχώρηση τρίτων χωρών

στην εφαρμογή της διεθνούς σύμβασης για την πυρηνική ασφάλεια·

- διεξάγοντας προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης για κατασκευή αντιδραστήρων αυξημένης ασφάλειας, καθώς και για τη συγκρότηση επιστημονικής/τεχνικής (S/T) βάσης για την ασφαλή διάθεση πυρηνικών αποβλήτων·
- υποστηρίζοντας την ανάπτυξη επιστήμης και τεχνολογίας για την πυρηνική σύντηξη, ιδιαίτερα μέσω της διεθνούς συνεργασίας, όπως το πρόγραμμα του διεθνούς θερμοπυρηνικού πειραματικού αντιδραστήρα (ITER)·
- επιδιώκοντας τη βελτίωση της ασφάλειας των πυρηνικών μονάδων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και στην ΚΑΚ μέσω συνεργασίας και παροχής επιστημονικής και τεχνικής βοήθειας·
- αφήνοντας ανοικτή την εναλλακτική επιλογή της επανεπεξεργασίας πυρηνικών καυσίμων·
- προωθώντας την καλύτερη διαχείριση ραδιενεργών αποβλήτων, ευνοώντας μεταξύ άλλων την σύντομη σύναψη της διεθνούς σύμβασης για την ασφαλή διαχείριση και διάθεση πυρηνικών αποβλήτων και εφαρμόζοντας πρόγραμμα δράσης που καλύπτει ολόκληρο το πρόβλημα των πυρηνικών αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών δραστηριοτήτων υποστήριξης της εναρμόνισης των σχετικών κανονιστικών απαιτήσεων και προτύπων·
- βελτιώνοντας την ασφάλεια της μεταφοράς ραδιενεργών υλικών μέσω της συμμετοχής της Κοινότητας στις εργασίες του ΔΟΑΕ με αντικείμενο τους διεθνείς κανονισμούς και διασφαλίζοντας ότι οι κανονισμοί αυτοί εφαρμόζονται σωστά μέσα στην Κοινότητα·
- προωθώντας ένα διεθνές πρόγραμμα δράσης με στόχο την πρόληψη της παράνομης διακίνησης πυρηνικών υλών, ιδίως με την αποκατάσταση συνεργασίας και την οργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης με την ΚΑΚ·
- συνεχίζοντας τις διοικητικές δράσεις στο θέμα του ελέγχου ασφάλειας και του εφοδιασμού·
- εξασφαλίζοντας άριστη διαχείριση των υφιστάμενων εμπορικών συμφωνιών για πυρηνικά υλικά με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς και συνάπτοντας νέες εμπορικές συμφωνίες, καθώς και συμφωνίες συνεργασίας για E&A στον πυρηνικό τομέα.

86. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι επίσης επιφορτισμένη, βάσει της συνθήκης Ευρατόμ (Άρθρο 40), με την ευθύνη καθοδήγησης των επενδύσεων στο πυρηνικό πεδίο, μέσω της δημοσίευσης ενδεικτικών πυρηνικών προγραμμάτων (PIN). Λόγω της σημασίας της σημερινής εποχής για το μέλλον της πυρηνικής επιλογής, η Επιτροπή θα ασκήσει την ευθύνη αυτή και θα δημοσιεύσει το 1996, μετά από τις ενδεδειγμένες διαβουλεύσεις, νέα έκδοση ενός τέτοιου προγράμματος.

• *Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας*

87. Η Κοινότητα θα καταβάλει κάθε προσπάθεια να εκμεταλλευθεί το δυναμικό των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας υποστηρίζοντας ερευνητικά έργα, τονώνοντας τη συνεργασία στην ανάπτυξη και τη διάδοση νέων και ανταγωνιστικών τεχνολογιών, καθιερώνοντας κατάλληλα πρότυπα για τα διάφορα είδη εξοπλισμού και συγκροτώντας κοινοτικό πλαίσιο για εθνικά φορολογικά και λοιπά κίνητρα, προκειμένου οι τεχνολογικές πρόοδοι να μεταμορφωθούν σε εμπορεύσιμα στην αγορά προϊόντα. Τα δεδομένα αυτά θα βρίσκονται στο επίκεντρο της μελλοντικής κοινοτικής στρατηγικής για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και του προγράμματος ALTENER II. Στις παρούσες όμως συνθήκες της ενεργειακής αγοράς, οι ανωτέρω δράσεις, λόγω του μεγέθους των απαιτούμενων επενδύσεων, μπορούν να μεταβάλουν ουσιαστικά τη συμβολή των

ανανεώσιμων πηγών στην ασφάλεια του εφοδιασμού μόνο εφόσον τόσο οι εθνικές όσο και οι κοινοτικές αρχές υιοθετήσουν πολιτικές ικανές να κινητοποιήσουν αποτελεσματικά σημαντικούς πόρους.

4.3.1.4 Μεταφορές

88. Ως προς τις μεταφορές, η διαφοροποίηση καυσίμων είναι ουσιαστικής σημασίας και για περιβαλλοντικούς λόγους και για την ασφάλεια του εφοδιασμού. Μία περιεκτική στρατηγική για την πολιτική μεταφορών μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού με ενέργεια αυξάνοντας το βαθμό ενεργειακής απόδοσης του μεταφορικού συστήματος συνολικώς. Μείζονα συστατικά στοιχεία αποτελούν οι επενδύσεις σε δίκτυα υποδομής πολύτροπων μεταφορών, η ολοκλήρωση της εσωτερικής μεταφορικής αγοράς στο σιδηροδρομικό δίκτυο και την εσωτερική ναυσιπλοΐα και περισσότερες εργασίες E&A. Ως προς αυτό, ζωτικό ρόλο μπορεί να διαδραματίσει η επιτέλεση περαιτέρω προόδου προς τη δίκαιη και αποδοτική τιμολόγηση - ενσωματώνοντας στην τιμή των μεταφορικών υπηρεσιών το εξωτερικό κόστος. Ο τρόπος αυτός αντιμετώπισης προσφέρει προοπτικές μείωσης των ενεργειακών, μεταφορικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων κατά τρόπο αποδοτικό έναντι του κόστους, και είναι πιθανό να αποφέρει σημαντικά οφέλη από πλευράς μείωσης της κυκλοφοριακής συμφόρησης, ελάττωσης των ατυχημάτων και μείωσης της ρύπανσης.
89. Σε σύντομο χρονικό διάστημα θα δημοσιευθεί η Πράσινη Βίβλος με αντικείμενο το εξωτερικό κόστος των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένου εκείνου που προέρχεται από την κατανάλωση ενέργειας. Στην Πράσινη αυτή Βίβλο θα εξετασθούν πιθανές απαντήσεις περιλαμβάνοντας και το κοινοτικό επίπεδο. Ο περιορισμός των εκπομπών CO₂ από τα αυτοκίνητα θα μειώσει επίσης την κατανάλωση καυσίμου. Η Επιτροπή επί του θέματος αυτού θα δημοσιεύσει ανακοίνωση, στην οποία θα περιγράφει τις διάφορες φορολογικές επιλογές, τη δυνατότητα κατάληξης σε συμφωνία με την ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία και τους εισαγωγείς αυτοκινήτων σχετικά με στοχευόμενα επίπεδα εκπομπής CO₂, καθώς και για αυξημένες προσπάθειες E&A στο πλαίσιο της "επιχειρησιακής ομάδας σχετικά με το αυτοκίνητο του μέλλοντος". Επιπλέον, η Επιτροπή -στο πλαίσιο της Πράσινης Βίβλου της σχετικά με το "δίκτυο των πολιτών" (δημόσιες μεταφορές επιβατών στην Ευρώπη)¹⁶ - θα προωθήσει την υιοθέτηση της άριστης πρακτικής στο σχεδιασμό των αστικών μεταφορών (δηλαδή ανταλλαγή εμπειρίας μέσω υφισταμένων οργανισμών). Τέλος, χρειάζεται να ενισχυθούν οι σήμερα αναπτυσσόμενες δραστηριότητες στο πλαίσιο διαφόρων κοινοτικών προγραμμάτων: για το λόγο ακριβώς αυτό η Επιτροπή έχει αναλάβει την πρωτοβουλία σύστασης επιχειρησιακών ομάδων E&A για το "αυτοκίνητο του μέλλοντος, τα τρένα και σιδηροδρομικά συστήματα του μέλλοντος, την αεροναυτική, το πλοίο του μέλλοντος και τη διατροφικότητα". Στις ανωτέρω επιχειρησιακές ομάδες θα συμμετάσχουν η βιομηχανία, οι χρήστες των μεταφορών και όσοι άλλοι εμπλέκονται σε αυτήν τη διαδικασία.

4.3.2 Διεθνείς σχέσεις στον τομέα της ενέργειας

90. Οι διεθνείς ευθύνες της Κοινότητας καλύπτουν, μεταξύ άλλων, τισ συνθήκες πρόσβασης ενεργειακών προϊόντων στην αγορά της ΕΚ με βάση τις αμοιαιότητες της για τις εμπορικές συναλλαγές, την πρόσβαση ενεργειακών εταιρειών στις αγορές τρίτων χωρών, την οργάνωση διαλόγου και προσφοράς αρωγής, συνεργασίας και έκτακτης βοήθειας. Η διογκούμενη κλίμακα των ευθυνών αυτών, καθώς και η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, συμβάλλουν στην ενίσχυση του ρόλου της Κοινότητας στη διαχείριση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού. Εύστοχο σχετικό παράδειγμα αποτελεί η συνεργασία στον τομέα της ενέργειας υπό τύπο συμβολής στη διαδικασία ειρήνευσης στη Μέση Ανατολή. Υπάρχει ήδη ευρύ φάσμα κοινοτικών μέσων και συμφωνιών συνεργασίας. Πιθανώς να χρειάζεται να αναληφθούν και νέες πρωτοβουλίες σε ενεργειακά θέματα για να υπάρξει ανταπόκριση σε μείζονες διεθνείς πολιτικές εξελίξεις.

¹⁶ Το δίκτυο των πολιτών. Λεξιοποίηση του δυναμικού των δημόσιων επιβατικών μεταφορών στην Ευρώπη. ΕΚ Νοέμβριος 1995.

4.3.2.1 Εμπορικές συναλλαγές και επενδύσεις

91. Η Κοινότητα έχει καθορίσει αμερόληπτους όρους για την πρόσβαση στην αγορά της. Βάσει της συμφωνίας για τις δημόσιες προμήθειες και υπό την επιφύλαξη των εκεί εμφανιζόμενων προϋποθέσεων και χρονοδιαγράμματος, τα συμβαλλόμενα μέρη είναι ελεύθερα να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς δημόσιων προμηθειών. Υπό τον όρο της αμοιβαιότητας, οι προϋποθέσεις πρόσβασης των ξένων εταιρειών στο κοινοτικό έδαφος για εργασίες έρευνας, αναζήτησης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι ίδιες με εκείνες που ισχύουν για τις κοινοτικές εταιρείες. Η Επιτροπή χρειάζεται να παρακολουθεί την ορθή εφαρμογή των κανόνων αυτών και να διασφαλίζει ότι οι κοινοτικές εταιρείες έχουν ανάλογη πρόσβαση στις αγορές τρίτων χωρών. Επίσης, με βάση τις συμφωνίες μας για πυρηνικά ενεργειακά προϊόντα και υλικά, είναι ανάγκη να διασφαλισθεί ότι εφαρμόζονται οι συμφωνημένοι κανόνες για τις εμπορικές συναλλαγές και τις επενδύσεις. Οι διεξαγόμενες σήμερα διαπραγματεύσεις στον ΟΟΣΑ για πολυμερή συμφωνία με αντικείμενο τις επενδύσεις, και οι συζητήσεις που θα διεξαχθούν στο μέλλον με αντικείμενο τις επενδύσεις, στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (WTO) και της Συνθήκης για τον Ενεργειακό Χάρτη, αναμένεται να καλύπτουν όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας, και συνεπώς να συμβάλουν στη μεγαλύτερη απελευθέρωση και προστασία των διεθνών επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα.
92. Στη Συνθήκη για την Ενεργειακή Χάρτα ήδη υπάρχει πλαίσιο για συνεργασία και εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών, στον ενεργειακό χώρο. Η Κοινότητα πρέπει να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή των κείμενων διατάξεων ώστε καταναλωτές και παραγωγοί να έχουν ενεργό πρόσβαση στους πόρους και στις αγορές, αντίστοιχα. Θα επιδιωχθεί με σθένος ο νέος γύρος διαπραγματεύσεων, με τον οποίο αναμένεται ενίσχυση των διατάξεων της Συνθήκης για τον Ενεργειακό Χάρτη επεκτείνοντας στο προ-επενδυτικό στάδιο την αρχή της εθνικής μεταχείρισης. Στο πλαίσιο αυτό, η Κοινότητα θα ενθαρρύνει επίσης τους εταίρους της στη διάσχεση του Ενεργειακού Χάρτη να εφαρμόσουν ταχέως το ήδη υπογραφέν πρωτόκολλο για την ενεργειακή απόδοση και να διαπραγματευθούν και εφαρμόσουν πρόσθετα πρωτόκολλα που καλύπτουν πεδία όπως ο άνθρακας ή η ηλεκτρική ενέργεια, προκειμένου να επεκταθούν οι ευρωπαϊκές εμπορικές συναλλαγές και επενδύσεις σε όλους τους ενεργειακούς τομείς. Με δεδομένη τη σημασία της μεταφοράς τεχνολογίας σε αγορές τρίτων χωρών, αξίζει να εξετασθεί η δυνατότητα ανάπτυξης και άλλου πρωτοκόλλου με αντικείμενο τη συνεργασία στην ΕΤΑ και τη μεταφορά τεχνολογίας.
93. Στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο (ΕΟΧ), οι εταίροι της Κοινότητας ήδη εφαρμόζουν το μεγαλύτερο μέρος του "κοινοτικού κεκτημένου" σχετικά με την εσωτερική αγορά· στους ίδιους κανόνες υπόκεινται οι εσωτερικές εμπορικές συναλλαγές και οι επενδυτικές ροές στον ενεργειακό τομέα. Τα μέλη του ΕΟΧ ήδη συμμετέχουν σε κοινοτικά προγράμματα όπως τα JOULE-THERMIE, και προτίθενται να συμμετάσχουν σε μελλοντικά προγράμματα όπως τα SAVE II και ALTENER II. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να συνδεθούν στενά με τις σημειούμενες στην Κοινότητα ενεργειακές εξελίξεις σοβαροί ενεργειακοί εταίροι, όπως η Νορβηγία, δεδομένης της σημασίας των ενεργειακών σχέσεων για τη χώρα αυτή και της σημασίας της χώρας, ως προμηθευτή, για την Κοινότητα.
94. Στον άξονα του άρθρου 129Α της Συνθήκης, η Κοινότητα θα προβεί σε μέτρα για να συνεργασθεί με τρίτες χώρες που αποτελούν σημαντικούς προμηθευτές ενέργειας στην αγορά της, με στόχο την ενίσχυση των δεσμών τους με τα ευρωπαϊκά δίκτυα και τη διασφάλιση διαλειτουργικότητας στα ενισχυμένα αυτά δίκτυα.

4.3.2.2 Λιάλογος ενεργειακού ενδιαφέροντος

95. Σε διεθνή ενεργειακά βήματα, όπως η ΔΟΕ ή ο ΔΟΔΕ, η Κοινότητα χρειάζεται να εκπράξεται με μια φωνή όταν αμφισβητούνται οι αρμοδιότητές της, ώστε η συμβολή της να είναι αποτελεσματική. Στην ΔΟΕ το κύριο ζήτημα είναι η ανάγκη εγγύησης της συνοχής της ΕΚ σε θέματα αρμοδιότητάς της και, σε γενικότερες γραμμές, σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Τα θέματα αυτά σχετίζονται με τα μέτρα αντιμετώπισης κρίσεων

λόγω της σύνδεσής τους με την εμπορική πολιτική, τους κανόνες περί ανταγωνισμού και την επεξεργασία των μέτρων της ίδιας της Κοινότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και γενικότερα με δραστηριότητες που συνεπάγονται κοινοτικούς κανόνες ή κοινοτικά μέσα. Για το λόγο ακριβώς αυτό, η Επιτροπή θα εκδόσει το 1996 ανακοίνωση όπου θα διατυπώνονται οι αναγκαίες προτάσεις για την ενίσχυση και διευκρίνιση των κοινοτικών θέσεων στην ΔΟΕ με βάση τους κοινοτικούς μηχανισμούς, ώστε να αναπτυχθούν κοινές θέσεις επί των ενεργειακών ζητημάτων όταν διακυβεύονται κοινοτικές αρμοδιότητες ή συμφωνημένοι κοινοί στόχοι.

96. Σε ευρύτερο πλαίσιο, η Κοινότητα οφείλει να διαδραματίσει σοβαρό ρόλο στην ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών ενέργειας. Η Κοινότητα κατέχει κατάλληλη θέση για να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη του διαλόγου αυτού, όπως για παράδειγμα όταν υπήρξε ένας από τους χορηγούς του τελευταίου διεθνούς ενεργειακού συνεδρίου στη Βενεζουέλα. Σε πλέον περιφερειακό επίπεδο, η Κοινότητα πρέπει να εξακολουθήσει να καταβάλει προσπάθειες για την ενίσχυση των σχέσεων με τις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου, όπου ευρίσκονται τα μεγαλύτερα στον κόσμο κοιτάσματα πετρελαίου και επίσης σοβαροί πόροι φυσικού αερίου. Στο πλαίσιο της συμφωνίας συνεργασίας με τις χώρες του Κόλπου, η Κοινότητα χρειάζεται να επαναρχίσει διαπραγματεύσεις για συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών και να αναπτύξει διάλογο όχι μόνο σε πολιτικό επίπεδο, αλλά επίσης μεταξύ οικονομικών παραγόντων στην Κοινότητα και στις χώρες του Κόλπου. Στόχο αποτελεί η δημιουργία σταθερής, μακροχρόνιας οικονομικής αλληλεξάρτησης, για παράδειγμα με τη διευκόλυνση κοινών επιχειρήσεων, τη δυνατότητα αλληλεξαρτώμενων σχέσεων στην εκμετάλλευση, παραγωγή και διύλιση πετρελαίου και την ανάπτυξη άλλων ενεργειακών πόρων, καθώς και συναφών προς το πετρέλαιο κατόντη δραστηριοτήτων.

4.3.2.3 *Ενεργειακή συνεργασία και αρωγή*

97. Η Κοινότητα έχει θεσπίσει μείζονα χρηματοδοτικά μέσα για τη συνεργασία και την παροχή βοήθειας. Με δεδομένο το ρόλο που διαδραματίζουν οι ενεργειακές επενδύσεις για την οικονομική ανάπτυξη, το κοινωνικό πλαίσιο και την πολιτική σταθερότητα των οφελούμενων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, την ΚΑΚ, τις Μεσογειακές Χώρες, τις χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και τις χώρες ΑΚΕ, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα σχετικά χρηματοδοτικά μέσα για να προωθηθούν κοινά οικονομικά συμφέροντα, όπως η ενίσχυση δικτύων μεταφοράς ενέργειας, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η μεταφορά καθαρών και υψηλής απόδοσης τεχνολογιών.
98. Μολονότι οι προτεραιότητες είναι διαφορετικές από τη μία χώρα στην άλλη, με ιδιαίτερη έμφαση στην πυρηνική ασφάλεια στις τρίτες ευρωπαϊκές χώρες, οι μέθοδοι εργασίας θα πρέπει να ακολουθούν τις ίδιες αρχές:
- στις ευρωπαϊκές χώρες που έχουν υπογράψει τη Συνθήκη για τον Ενεργειακό Χάρτη θα προσφερθεί βοήθεια για την εφαρμογή της·
 - με όλες τις ανωτέρω χώρες που έχουν υπογράψει τη Συνθήκη θα οργανωθεί δομικός διάλογος ώστε να εντοπισθούν από κοινού προτεραιότητες, στόχοι και έργα, στα οποία θα οδηγηθούν οι επενδυτές. Όμοιοι στόχοι θα επιδιωχθούν με την ίδρυση του ευρω-μεσογειακού βήματος (Forum) με τις τρίτες χώρες της Μεσογειακής Δεκάνης·
 - στα χρηματοδοτικά μέσα θα προσδοθεί ενεργειακή διάσταση για να προσαρμοσθούν οι ιδιαίτεροι τρόποι παρεμβάσεων στις ενεργειακές ανάγκες (παροχή υποστήριξης στις επενδύσεις, κίνητρα για την ενεργειακή απόδοση)·
 - θα δημοσιοποιηθούν οι μελέτες που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων TACIS και PHARE, στις περιπτώσεις που αυτό είναι δυνατό και όποτε υπάρχει συμφέρον για την ευρωπαϊκή βιομηχανία·
 - μαζί με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα κράτη μέλη και τη βιομηχανία, θα μελετηθεί η σύσταση μέσων για την ασφάλεια των επενδύσεων·

- Θα υλοποιηθεί το πρόγραμμα INCO που υπάγεται στο τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο ΕΤΑ, για συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες στους τομείς της ενέργειας και του περιβάλλοντος.
- Θα καθορισθεί ενεργειακή στρατηγική για συνεργασία με τις Ασιατικές χώρες και θα καταρτισθεί πρόγραμμα ενεργειακής συνεργασίας με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής.

99. Με τα προγράμματα PHARE, TACIS, THERMIE και SYNERGY, η Επιτροπή έχει εγκαινιάσει τη σύσταση πολλών ενεργειακών κέντρων με διαφορετικούς στόχους και διαφορετικές δομές. Σκοπός των ενεργειακών αυτών κέντρων είναι κυρίως η εξασφάλιση, στην κοινοτική και ευρωπαϊκή βιομηχανία, σημείων επαφής για την ανάπτυξη συνεργασίας. Τα κέντρα αυτά στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, λόγω της διαδικασίας προέκταξης, θα ακολουθήσουν όμοιες μεθόδους παρέμβασης στις χώρες αυτές, όπως στην Κοινότητα. Στις υπόλοιπες χώρες, στο μέτρο του δυνατού, θα πρέπει να ιδρυθούν ενεργειακά κέντρα για να υποβοηθούν τις αρμόδιες στον ενεργειακό τομέα εθνικές αρχές. Η ενέργεια θα πρέπει επίσης να καταστεί εργαλείο για περιφερειακή συνεργασία, και για το λόγο ακριβώς αυτό η Επιτροπή θα ευνοήσει την περιφερειακή αυτή διάσταση κατά την ίδρυση νέων ενεργειακών κέντρων, όπως του ενεργειακού κέντρου του Εύξεινου Πόντου και με την αναμενόμενη ανάπτυξη του παλαιστινιακού κέντρου.
100. Μακροπρόθεσμα, με την υλοποίηση των διευρωπαϊκών ενεργειακών δικτύων θα δημιουργηθούν ενεργειακοί δεσμοί, όχι μόνο μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας, αλλά επίσης με τους άμεσους γείτονές των. Στο πλαίσιο αυτό, θα δικαιολογείτο επίσης η συνεργασία με την επόμενη σειρά χωρών, όπως της περιοχής του Εύξεινου Πόντου και ακόμη και πέραν αυτής, ώστε να κατοχυρωθεί η ασφάλεια της διαμετάκοισης. Χρειάζεται επίσης να εξετασθεί η συνεργασία με τις χώρες της περιοχής της θάλασσας του Μπάρεντς όσον αφορά τον τομέα φυσικού αερίου. Προς νότο, θα μπορούσε να αναπτυχθεί ειδικό ενδιαφέρον στην Αφρική, μέσω της περιφερειακής συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες, ορισμένους από τους κυριότερους παραγωγούς ενέργειας και στο πλαίσιο της σύμβασης ΔΚΕ-ΕΚ του Λομέ, με σκοπό να αναπτυχθούν ενδογενείς και βιώσιμοι ενεργειακοί πόροι με χώρες αυτές.
101. Η ανάπτυξη διεθνούς διαλόγου και συνεργασίας σε όλα τα ενεργειακά πεδία έχει μείζονα σημασία για την ασφάλεια του εφοδιασμού της Κοινότητας. Η συνεργασία αυτή δικαιολογεί να αναπτυχθούν μέσα που επιτρέπουν την ανάληψη δράσεων πέραν του χώρου γεωγραφικής κάλυψης των μείζονων χρηματοδοτικών προγραμμάτων και πέραν των δυνατοτήτων δράσης των προγραμμάτων αυτών. Αυτός είναι ο στόχος της σημερινής πρότασης για το πρόγραμμα SYNERGY, με το οποίο στην πιλοτική φάση του παρέχεται υποστήριξη για τη διαδικασία του Ενεργειακού Χάρτη, με στόχο να αναπτυχθεί η περιφερειακή συνεργασία στην περιοχή του Εύξεινου Πόντου και με το οποίο προετοιμάζεται το έδαφος για τη συνεργασία στη Λεκάνη της Μεσογείου.
102. Σημαντικό ρόλο έχει επίσης να διαδραματίσει το πρόγραμμα THERMIE με τις δράσεις προώθησης ευρωπαϊκών ενεργειακών τεχνολογιών σε τρίτες χώρες. Κατά την ανάπτυξη προγραμμάτων συνεργασίας με τρίτες χώρες που επικεντρώνονται στη διάδοση νέων τεχνολογιών, ιδιαίτερα για την ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές μέσω έργων επίδειξης, μπορεί να βελτιστοποιηθούν τα οφέλη με τη στροφή των έργων αυτών σε χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία που διαθέτουν μεγάλες και επεκτεινόμενες αγορές και οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο μπορούν να εργασθούν μαζί εμποδομητικά οι κοινοτικές και εγχώριες βιομηχανίες. Δεν θα πρέπει όμως να περιορισθούν οι προσπάθειες στις νέες τεχνολογίες. Για τις από μακρού καθιερωμένες και εφαρμοσμένες τεχνολογίες, η διεύθυνση στην αγορά συχνά είναι αργή και μπορούν ενίοτε να επιτευχθούν ουσιαστικά αποτελέσματα με χαμηλότερο κόστος, μέσω της προώθησης των τεχνολογιών αυτών.

4.3.2.4 Στρατηγική προένταξης

103. Η Κοινότητα είχε αποφασίσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Essen στρατηγική προένταξης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης¹⁷, με την οποία δίνονται οι κατευθύνσεις για την προετοιμασία των ανωτέρω χωρών να γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπό το πρίσμα αυτό, θα προωθηθούν ενεργώς ειδικές δράσεις, όπως η προώθηση των αρχών της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς, η εναρμόνιση της ενεργειακής νομοθεσίας και των σχετικών προτύπων, των δικτύων, της ενεργειακής απόδοσης κλπ.. Για την περαιτέρω προετοιμασία της προσχώρησης των ανωτέρω χωρών πιθανώς να χρειασθεί να προβλεφθεί πρόσθετη χρηματοδότηση του ενεργειακού τομέα, με σκοπό ιδίως την αλλαγή των ενεργειακών δομών. Ήδη έχει προταθεί η ελεύθερη πρόσβαση στα προγράμματα SAVE και ALTENER. Όπως προβλέπεται στην στρατηγική προένταξης, χρειάζεται να οργανωθεί δομικός διάλογος σε πολιτικό επίπεδο με τις δυνητικώς υποψήφιες χώρες, για να συζητηθούν διευρωπαϊκά θέματα μεταξύ των οποίων και η ενέργεια. Θα γίνει καλύτερη χρήση της ανωτέρω δομής για να συζητηθούν ενεργειακά προβλήματα κοινού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη μελλοντική ένταξη.

4.4 Αειφόρος ανάπτυξη

4.4.1 Προστασία του περιβάλλοντος

104. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και η προστασία του περιβάλλοντος δεν είναι κατ'ανάγκην αντίθετες έννοιες. Οι τυχόν αρνητικές συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα των μέτρων υπέρ του περιβάλλοντος, θα οίξουν μόνον τις βιομηχανίες που ανταγωνίζονται άμεσα νομικές προσαρμογές, οι οποίες είναι εγκατεστημένες σε περιοχές είτε εντός είτε εκτός της Κοινότητας, όπου δεν έχουν θεσπιστεί ανάλογα μέτρα. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει επιχείρημα για την εφαρμογή μέτρων σε κοινοτικό επίπεδο, ώστε να διασφαλιστούν ομαλοί όροι ανταγωνισμού. Οι επιδράσεις των μέτρων υπέρ του περιβάλλοντος στην ανταγωνιστικότητα θα είναι πιθανώς βραχυπρόθεσμες και θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από την προσαρμοστικότητα της βιομηχανίας στη νέα κατάσταση. Λόγου χάριν, η ανάγκη να επενδύσει η βιομηχανία σε νέες τεχνολογίες με μικρότερη ένταση ενέργειας και να αναπτύξει νέες διαχειριστικές ικανότητες, ενδέχεται να αποδειχθεί μεσοπρόθεσμα πλεονέκτημα και όχι μειονέκτημα ως προς την ανταγωνιστικότητα.
105. Στο πέμπτο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την αειφόρο ανάπτυξη υιοθετείται η άποψη ότι η εσωτερική του εξωτερικού κόστους και οφέλους θα μπορούσε να αποτελέσει τον καλύτερο και αποτελεσματικότερο τρόπο ενσωμάτωσης της μέριμνας για το περιβάλλον, δεδομένου ότι παρέχει το σαφές πλεονέκτημα να συμπορεύεται με την αγορά αντί να λειτουργεί αντίθετα προς αυτή. Από πολλές απόψεις, το εξωτερικό κόστος έχει προοδευτικά μειωθεί μέσω των οριακών τιμών για τις εκπομπές, των αυτοπεριοριστικών συμφωνιών, της αστικής ευθύνης κ.λπ., που επιβαρύνουν τις ρυπογόνες οικονομικές δραστηριότητες με ένα ορισμένο ποσοστό του κόστους για την κοινωνία. Εν τούτοις, θα πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω, όπου χρειάζεται, η καθιέρωση οικονομικών μέτρων. Τα μέτρα αυτά είναι συμβατά με τη βασιζόμενη στην αγορά προσέγγιση, καθώς οι αποφάσεις εναπόκεινται στους συμμετόχους στις αγορές, αφού καθοριστεί πλαίσιο που αντικατοπτρίζει τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Η επιλογή των μέσων ή του συνδυασμού μέσων είναι πρωτίτως ζήτημα οικονομικής αποδοτικότητας στην επίτευξη στόχων της ενεργειακής και της περιβαλλοντικής πολιτικής.
106. Η εκ των προτέρων αξιολόγηση συγκεκριμένων περιβαλλοντικών δράσεων με ανάλυση κόστους-οφέλους, αποτελεί απαραίτητο εργαλείο εφαρμογής στρατηγικής για την εσωτερική του εξωτερικού κόστους. Ένα τέτοιο εργαλείο αξιολόγησης θα εξασφαλίσει ισόρροπες αποφάσεις. Στην εν λόγω ανάλυση κόστους-οφέλους θα πρέπει

¹⁷ COM(95) 163 της 10ης Μαΐου 1995 - Λευκή Βίβλος για την προετοιμασία των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για να ενταχθούν στην εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

να συνεκτιμώνται όχι μόνον ο αντίκτυπος στις επιχειρήσεις αλλά και οι επιπτώσεις στην ενεργειακή πολιτική, όπως στο ισοζύγιο καυσίμων και ενεργειακού εφοδιασμού.

107. Η έννοια της εσωτερίκευσης του εξωτερικού κόστους και οφέλους τονίζεται στο Λευκό Βιβλίο της Επιτροπής για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Κεντρική ιδέα ήταν η μετατόπιση του κέντρου βάρους της φορολογίας από την εργασία στους σπανίζοντες φυσικούς πόρους. Στον κλάδο της ενέργειας, αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε άνοδο των σχετικών τιμών, αντισταθμιζόμενη από παράλληλη αλλαγή των έμμεσων φόρων στην εργασία. Το ύψος και οι υπόλοιπες τεχνικές λεπτομέρειες της φορολογίας προβλέπεται ότι θα αποφασίζονται από τα κράτη μέλη, ενδεχομένως μέσα σε κοινοτικό πλαίσιο. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο ορισμένα από τα έσοδα να επαναδιοχετεύονται στους χρήστες της ενέργειας, με τη μορφή κινήτρων για βελτιώσεις ως προς την ενεργειακή απόδοση και επενδύσεις σε "καθαρότερες" τεχνολογίες καθώς και συμπληρωματικών μέτρων που δημιουργούν φινοϊκές συνθήκες επενδύσεων, ώστε να τονωθεί όσο το δυνατόν περισσότερο το ενδιαφέρον τους για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κ.λπ.
108. Η θέσπιση φόρου CO₂/ενέργειας, όπως προτείνει η Επιτροπή, θα συνέβαλε στην πραγμάτωση του στόχου της αειφόρου ανάπτυξης, διασφαλίζοντας την εκπλήρωση εκ μέρους της Κοινότητας των διεθνών υποχρεώσεων που έχει αναλάβει σε σχέση με τον περιορισμό των εκπομπών CO₂ και προσφέροντας παράλληλα στα κράτη μέλη ένα είδος δημοσιονομικού αντισταθμίματος στη μείωση του μη μισθολογικού στοιχείου του κόστους της εργασίας. Η εσωτερίκευση του εξωτερικού κόστους με φορολογικά μέτρα εμφανίζεται ως η προτιμότερη λύση αλλά στο σχεδιασμό της στρατηγικής για μία αποτελεσματική πολιτική στο συγκεκριμένο πεδίο πρέπει να ληφθούν υπόψη όλα τα τεχνικά, πρακτικά και πολιτικά προβλήματα που συνδέονται με την αναδιάρθρωση του φορολογικού καθεστώτος.
109. Σε μία πολιτική που στηρίζεται σε φορολογικά μέτρα πρέπει επίσης να μελετώνται οι πιθανές επιδράσεις αυτών των μέτρων στην ανταγωνιστικότητα της Κοινότητας στο σύνολό της, ιδίως σε σχέση με τους βιομηχανικούς κλάδους που χαρακτηρίζονται από ένταση ενέργειας. Για να αντισταθμιστούν οι αρνητικές επιδράσεις, απαιτούνται μέτρα που παρέχουν ορισμένες φορολογικές ελαφρύνσεις ή κίνητρα καθώς και άλλες αλλαγές πολιτικής, όπως η χρήση των εσόδων από τη φορολογία για τη μείωση του μη μισθολογικού στοιχείου του κόστους της εργασίας για τον εργοδότη, με αποτέλεσμα την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας και τη βελτίωση των προοπτικών της απασχόλησης. Ενδέχεται όμως να αποδειχθεί δύσκολο για τα κράτη μέλη να τροποποιήσουν τα φορολογικά καθεστώτα τους προς αυτή την κατεύθυνση, εάν άλλοι σημαντικοί βιομηχανικοί ανταγωνιστές δεν είναι διατεθειμένοι να τα μιμηθούν. Η Κοινότητα, από κοινού με τα κράτη μέλη, οφείλει να δραστηριοποιηθεί για να πείσει τις άλλες χώρες που καταναλώνουν ενέργεια να ακολουθήσουν τις κοινοτικές πολιτικές επιλογές στο συγκεκριμένο τομέα.
110. Λαμβανομένων υπόψη των παραγόντων που προαναφέρθηκαν, είναι ανάγκη να εξεταστούν τόσο τα οικονομικά όσο και άλλα μέσα. Πρέπει να επιδιωχθεί η αναβάθμιση του ρόλου των οργανισμών τυποποίησης, των κωδικών πρακτικής, των εθελοντικών κοινοτικών συστημάτων οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου καθώς και των αυτοπεριοριστικών συμφωνιών με τους κατασκευαστές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αυτοπεριοριστική συμφωνία μπορεί να αποτελεί πρόσφορο μέτρο για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων. Η ενεργός ανάμιξη σε μία τέτοια στρατηγική όλων των ενδιαφερόμενων οικονομικών παραγόντων, θα τους καθιστούσε επίσης πιο υπεύθυνους και θα τους παρότρυνε να επιτύχουν ουσιαστικά αποτελέσματα. Η Κοινότητα μπορεί να διαδραματίσει πολύτιμο συντονιστικό ρόλο σ' αυτή τη διαδικασία. Η προσέγγιση των αυτοπεριοριστικών συμφωνιών μπορεί να λειτουργήσει, μόνον εφόσον υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ του συμμετέχοντος βιομηχανικού κλάδου και των δημοσίων αρχών. Για να είναι οι αυτοπεριοριστικές συμφωνίες αποδεκτές σε κοινοτικό επίπεδο, πρέπει να είναι σωστές, να παρέχουν οικονομικό πλεονέκτημα στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, να είναι αξιόπιστες, αντιπροσωπευτικές του συνόλου του βιομηχανικού κλάδου που καλύπτουν και συμβατές με τους κανόνες του ανταγωνισμού, επίσης δε πρέπει να υπάρχει δυνατότητα ελέγχου και παρακολούθησης των αποτελεσμάτων τους. Επιβάλλεται

επομένως να καθοριστεί ένα σαφές πλαίσιο για τις εν λόγω συμφωνίες, που θα εγγυάται τον έλεγχο και τη σωστή εφαρμογή τους. Η Επιτροπή θα εκδώσει ανακοίνωση σχετικά με την ανάπτυξη των συμφωνιών αυτού του είδους με βάση ένα πλαίσιο συνεργασίας με τη βιομηχανία. Θα αρχίσουν προπαρασκευαστικές εργασίες με την Eurelectric και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς με σκοπό τον προσδιορισμό τρόπων και μέσων κατάληξης σε αυτοπεριοριστικές συμφωνίες.

111. Ένα καλό παράδειγμα ικανοποιητικής συλλογικής προσέγγισης μεταξύ της Επιτροπής και της βιομηχανίας είναι το πρόγραμμα "Αυτοκίνητο-Πετρέλαιο" στο οποίο μετέχουν από την πλευρά της βιομηχανίας τόσο ο κλάδος του αυτοκινήτου (ACEA) όσο και ο κλάδος των πετρελαιοειδών (Europia). Ο στόχος που επιδιώκεται με το έργο αυτό είναι ο προσδιορισμός μίας δέσμης μέτρων ελάχιστου κόστους για την επίτευξη στόχων σχετικών με την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Η Επιτροπή θα δημοσιεύσει σύντομα τα αποτελέσματα αυτού του προγράμματος με τη μορφή ανακοίνωσης, συνοδευόμενης από προτάσεις, ενώ εξετάζει επίσης το ενδεχόμενο να εφαρμόσει ανάλογη προσέγγιση για τον παροπλισμό των εξεδρών άντλησης πετρελαίου.

4.4.2 *Ενεργειακή απόδοση*

112. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος και ο περιορισμός ως ένα βαθμό της εντεινόμενης εξάρτησης της από εισαγόμενες μορφές ενέργειας, είναι ανάγκη να αξιοποιηθούν πλήρως οι ενεργειακά αποδοτικές τεχνολογίες και πρακτικές καθώς και η διατήρηση της ενέργειας. Από την ανάλυση που παρατίθεται στο τμήμα III, φαίνεται να προκύπτει ότι, σε συνθήκες άφθονης προσφοράς ενέργειας και χαμηλότερων τιμών, η τάση προς μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση, μετρώμενη με την ένταση ενέργειας, εξασθενεί. Η ενεργειακή απόδοση μπορεί να είναι μόνον επωφελής για όλους τους παράγοντες στο χώρο της ενέργειας: για τη βιομηχανία, η ενεργειακή απόδοση επιτρέπει αύξηση των κερδών της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας και περιορισμό των αποβλήτων ενώ για τους καταναλωτές μπορεί να οδηγήσει σε περικοπή των εξόδων χωρίς θυσίες εις βάρος της άνεσης ή των ευκολιών¹⁸. Για την Κοινότητα, η αποδοτικότερη χρήση της ενέργειας περιορίζει την ενεργειακή εξάρτηση και αυξάνει την ασφάλεια του εφοδιασμού ενώ, ταυτόχρονα, έχει την επιθυμητή έμμεση συνέπεια να περιορίζει τις επιπτώσεις της χρήσης της ενέργειας στο περιβάλλον. Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ουσιαστικές δυνατότητες βελτίωσης.
113. Για να αξιοποιηθούν αυτές οι δυνατότητες, οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες οφείλουν να κινητοποιήσουν όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους για να συμβάλουν στην ενεργειακή απόδοση και να διασφαλίσουν τη συμβατότητα των μέσων αυτών με το στόχο της ανταγωνιστικότητας. Στις σημερινές ενεργειακές συνθήκες, θα απαιτηθούν τεράστιες προσπάθειες στο φορολογικό ή στο δημοσιονομικό επίπεδο για να αντιστραφούν οι σημερινές τάσεις. Οι προσπάθειες αυτές θα μπορούσαν να υποβοηθήσουν την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών αλλά δεν αναμένεται να διασφαλίσουν την επενδυτική δυναμικότητα των εγχώριων και βιομηχανικών κλάδων. Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες μπορούν επίσης να δράσουν μέσω της διεθνούς συνεργασίας, αν ληφθούν υπόψη ο ρυθμός με τον οποίο αυξάνεται η ένταση ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες και τα οφέλη που θα μπορούσε να αποκομίσει η ευρωπαϊκή βιομηχανία από μία επιθετική στρατηγική εξαγωγής τεχνολογίας.
114. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες δεν χρειάζεται να συνεχίσουν τις δράσεις τους με τα υπάρχοντα μέσα, όπου, πράγματι, επιβάλλεται να αναπτυχθούν περισσότερο οι νέες προσεγγίσεις, όπως ο ολοκληρωμένος προγραμματισμός των πόρων και η διαχείριση της ζήτησης, που επικεντρώνονται στις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και στους φορείς παροχής υπηρεσιών αντί σε συγκεκριμένα προϊόντα. Μεταξύ των πρώτων συγκαταλέγονται οι κανόνες της εσωτερικής αγοράς, οι οποίοι θα πρέπει να παρέχουν κίνητρα για τις ενεργειακές τεχνολογίες: η δράση αυτή θα πρέπει να συνδυαστεί με την πρόληψη της στρέβλωσης του ανταγωνισμού στο πεδίο των τεχνικών κανόνων και των

¹⁸ Στο έγγραφο αυτό οι όροι "καταναλωτές" ή "πολίτες" χρησιμοποιούνται με την έννοια του καταναλωτή, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 129Α της Συνθήκης.

κρατικών ενισχύσεων, μέσω της τυποποίησης, των τεχνικών κανονισμών και του πλαισίου των κρατικών ενισχύσεων. Στο σημείο αυτό θα αναληφθούν κατάλληλες πρωτοβουλίες. Στο πεδίο της φορολογίας, τα κράτη μέλη έχουν ήδη τη δυνατότητα να εφαρμόζουν απαλλαγές ή μειωμένους συντελεστές ειδικών φόρων κατανάλωσης στην περίπτωση των πιλοτικών έργων για την τεχνολογική ανάπτυξη πιο φιλοπεριβαλλοντικών προϊόντων και, επιπλέον, δύνανται να ζητούν την έγκριση του Συμβουλίου για να εφαρμόζουν περαιτέρω απαλλαγές ή μειώσεις για ειδικούς λόγους πολιτικής (άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο (δ) και παράγραφος 4 της οδηγίας 92/81/ΕΟΚ του Συμβουλίου). Η Επιτροπή υποχρεούται να επανεξετάσει την κατάσταση όσον αφορά αυτές τις απαλλαγές ή μειώσεις πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1996 και, κατά την επανεξέταση αυτή, προτίθεται να μελετήσει κατά πόσον οι ισχύουσες διατάξεις παρέχουν ικανοποιητικό πλαίσιο για την εφαρμογή συντελεστών που μπορούν να λειτουργήσουν ως κίνητρα στην περίπτωση των ενεργειακά αποδοτικών συσκευών ή εξοπλισμών και εκείνων που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η Επιτροπή θα εκδώσει επίσης ανακοίνωση, στην οποία θα αναλύονται οι δυνατότητες συμβολής της χρήσης φορολογικών μέσων στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, λαμβανομένης υπόψη της γενικής πολιτικής σε θέματα φορολογίας.

115. Επιπροσθέτως, εξακολουθεί να είναι απαραίτητο για την Κοινότητα να εντοπίσει τις δυνατότητες αύξησης της ενεργειακής απόδοσης και της διατήρησης της ενέργειας στο εσωτερικό της καθώς και τους φραγμούς που σήμερα εμποδίζουν τη βιομηχανία και τους υπόλοιπους καταναλωτές να αξιοποιήσουν όλες τις δυνατότητες διατήρησης. Όσον αφορά τους μεγαλύτερους φραγμούς, σημαντικός παράγοντας, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, είναι η έλλειψη πρόσβασης στην κεφαλαιαγορά και στην τεχνογνωσία. Η Κοινότητα θα πρέπει να τονώσει ακόμη περισσότερο με τα ήδη υπάρχοντα μέσα την ανάπτυξη τεχνολογιών που προάγουν την εξοικονόμηση και τη διατήρηση της ενέργειας.
116. Θα πρέπει να ενισχυθούν τα συστήματα διάδοσης της τεχνολογίας, όπως τα προγράμματα THERMIE και JOULE, ώστε να πεισθούν οι χρήστες από τη βιομηχανία και το εμπόριο ότι η οικονομική επιβάρυνσή τους για την εφαρμογή νέων και αποδοτικότερων τεχνολογιών, μπορεί να καλυφθεί από τη μείωση των ενεργειακών δαπανών στην οποία αυτές οδηγούν μετά από ένα μικρό χρονικό διάστημα. Η Κοινότητα θα πρέπει επίσης να διασφαλίσει ότι οι μικρότερες επιχειρήσεις, οι ιδιώτες καταναλωτές και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές έχουν πρόσβαση μέσω των υπάρχοντων μέσων, όπως το SAVE, στην πληροφόρηση σχετικά με τις δυνατότητες ενεργειακής απόδοσης, ιδιαίτερα στα κτίρια, τα οποία αποκτούν ολοένα μεγαλύτερη σημασία καθώς διογκώνεται ο τριτογενής τομέας της οικονομίας, και για τις δυνατότητες χρηματοδότησης των σχετικών δράσεων. Θα καθοριστεί κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συμπαραγωγής και της κεντρικής θέρμανσης σε αστικό επίπεδο, ώστε να εξασφαλιστεί η αναγκαία συνεργασία μεταξύ της Κοινότητας, των κρατών μελών, των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας και των καταναλωτών ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας με στόχο να εξουδετερωθούν οι φραγμοί που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη αυτής της τεχνολογίας. Επιπλέον, θα καταστρωθεί στρατηγική για την προώθηση της χρηματοδότησης από τρίτες πηγές, με σκοπό να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση, ιδιαίτερα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και να διευκολυνθεί η διεύθυνση στην αγορά καινοτόμων τεχνολογιών, προϊόντων και υπηρεσιών.
117. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον κλάδο των μεταφορών, δεδομένου ότι τα αυτοκίνητα ιδιωτικής και επαγγελματικής χρήσεως απορροφούν, σχεδόν το 50% της κατανάλωσης πετρελαίου στην Κοινότητα και αποτελούν σημαντικό αίτιο ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την προώθηση ορισμένων φορολογικά ουδέτερων κινήτρων, δηλαδή μέτρων που τοποθετούν σε μειονεκτική θέση τα μη αποδοτικά από πλευράς καυσίμου αυτοκίνητα οχήματα αλλά επιτρέπουν τη χορήγηση εκπτώσεων στους αγοραστές αποδοτικών μοντέλων. Έχει όμως σημασία να διασφαλιστεί ότι τα μέτρα παροχής κινήτρων ή εξάλειψης των αντικινήτρων με σκοπό την προώθηση στόχων που συνδέονται με την ενεργειακή απόδοση και την εξοικονόμηση ενέργειας, δεν έχουν αρνητική επίδραση στην ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών εταιρειών.

4.4.3 **Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας**

118. Λεδομένου ότι το μη εμφανές κόστος της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές είναι μικρό (προκαλεί ελάχιστη ή μηδενική ρύπανση) και ότι σε πολλές περιπτώσεις είναι διαθέσιμες χωρίς δυσκολία, η αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο της Κοινότητας θα συνβάλει τόσο στην ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της όσο και στην προστασία του περιβάλλοντος. Οι πηγές αυτές θα αποτελέσουν μακροπρόθεσμα τα κύρια-διαρκή αποθέματα ενέργειας. Στο πεδίο αυτό, το τοπικό επίπεδο, συγκεκριμένα οι περιφέρειες και οι πόλεις, μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στην ανταλλαγή πείρας και τεχνογνωσίας καθώς και στη μεταφορά τεχνολογίας, δεδομένου ότι πολλές τεχνολογίες των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτούν βαθιά γνώση των τοπικών συνθηκών. Αυτό συνεπάγεται ότι είναι απαραίτητο να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που παρέχονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων ETA και του μελλοντικού προγράμματος ALTENER II της Κοινότητας και να εστιαστεί το ενδιαφέρον στις τεχνολογίες με τις οποίες μπορεί να επιτευχθεί σημαντική μείωση του κόστους και να εξασφαλιστεί εύκολα η βελτίωση των διατάξεων ενεργειακής μετατροπής με τη διάδοση της τεχνολογίας στην αγορά και στις αναπτυσσόμενες χώρες.
119. Για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδίως στις σημερινές συνθήκες της αγοράς της ενέργειας, απαιτείται ευνοϊκή νομοθετική ρύθμιση της αγοράς, η οποία θα επιτρέψει στις σχετικές επενδύσεις να ανταγωνιστούν τις υπόλοιπες. Έχει επομένως σημασία να καλυφθούν οι συγκεκριμένες πηγές ενέργειας από τις φορολογικές ρυθμίσεις, από το καθεστώς που διέπει την εγκατάσταση νέας δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής και από την πρόσβαση στα δίκτυα. Υπάρχει πεδίο δράσης για την προώθηση της διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: ηλιακή και αιολογική ενέργεια, ενέργεια από βιομάζα, βιοκαύσιμα, γεωθερμική ενέργεια. Η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών θα συμβάλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας, κυρίως στις περιφέρειες, όπου και είναι πιθανόν να μείνουν τα συνακόλουθα οικονομικά οφέλη. Για τους λόγους αυτούς, η Κοινότητα προτείνει στρατηγική με τη μορφή ανακοίνωσης.

4.4.4 **Ο ρόλος των περιφερειακών, των αστικών και των αγροτικών περιοχών**

120. Η ενέργεια έχει μεγάλη ή ακόμη και ζωτική σημασία για τις οικονομικές δραστηριότητες και την καθημερινή ζωή σε τοπικό επίπεδο. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να αναγνωριστεί περισσότερο, τόσο στις εθνικές όσο και στην κοινοτική ενεργειακή πολιτική, ο ρόλος των τοπικών αρχών στα ενεργειακά ζητήματα, ως αντιπροσώπων των καταναλωτών ενέργειας. Κάθε ενεργειακή πολιτική θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους καταναλωτές να συνεισφέρουν - με τις ίδιες τους τις αποφάσεις - στη διατήρηση και στην "καθαρότερη" χρήση της ενέργειας. Από την άποψη αυτή και δεδομένου ότι η ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές καταναλώνεται συνήθως στον τόπο παραγωγής της ή σε μικρή απόσταση από αυτόν, οι ανανεώσιμες πηγές βρίσκονται σε κατάλληλη θέση και θα μπορούσαν να διαδραματίσουν ρόλο στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην Κοινότητα. Η κοινοτική ενεργειακή πολιτική θα πρέπει λοιπόν να αναδείξει την έννοια της παροχής ενεργειακών υπηρεσιών - θέρμανση, φωτισμός κ.λπ. - σε προσιτές τιμές. Οι αγροτικές περιοχές επίσης θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην παραγωγή ενέργειας με βάση τα βιοκαύσιμα, συμβάλλοντας κατ'αυτόν τον τρόπο ουσιαστικά, όχι μόνο στην επίτευξη των ενεργειακών στόχων αλλά και στην οικονομική βιωσιμότητα αυτών των ιδιών.
121. Σε ευρωπαϊκή κλίμακα, οι ανταλλαγές μεταξύ των διαφόρων περιφερειών ή πόλεων μπορούν να αποτελέσουν ισχυρό καταλύτη, όχι μόνο για τη μεταφορά τεχνολογίας αλλά, κυρίως, για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και την ορθή παρακτική, αν ληφθεί υπόψη η ποικιλομορφία των ευρωπαϊκών περιφερειών και πόλεων. Επιβάλλεται να διευκολύνει η Κοινότητα αυτές τις ανταλλαγές σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, με βάση το πρόγραμμα SAVE και με επίκεντρο τις ανεπτυγμένες περιφέρειες και πόλεις, που δεν καλύπτονται από τα περιφερειακά ταμεία.

4.5 Ενεργειακή τεχνολογία και έρευνα για την ενέργεια

4.5.1 Ο ρόλος της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης

122. Η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη χαρακτηρίζεται στις Συνθήκες ως μία σημαντική δραστηριότητα για τη βελτίωση των επιστημονικών γνώσεων και την προώθηση τεχνολογικών προγραμμάτων, επίσης δε και ως σημαντικό μέσο στήριξης άλλων κοινοτικών πολιτικών, όπως η ενεργειακή πολιτική. Αυτό απορρέει από τη σημασία της τεχνολογίας για την προμήθεια, τη μετατροπή και τη χρήση της ενέργειας καθώς και λόγω των δυνατοτήτων συμβολής της στην ανταγωνιστικότητα, στη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού και στην αειφόρο ανάπτυξη. Για τους λόγους αυτούς, η Κοινότητα εξακολουθεί να χρηματοδοτεί μεγάλα προγράμματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης με αντικείμενο τις μη πυρηνικές μορφές ενέργειας (JOULE/THERMIE) και την πυρηνική σχάση και σύντηξη. Επιδιώκει επίσης την εγκαθίδρυση στενής συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων σταδίων τεχνολογικής ανάπτυξης (JOULE/THERMIE) και την εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση των εμπορευσιμων εφαρμογών τους (SAVE, ALTENER) καθώς και την καλλιέργεια της συνέργειας μεταξύ ενεργειακής τεχνολογίας και τεχνολογιών βασικής υποστήριξης, συγκεκριμένα των τεχνολογιών των πληροφοριών που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του προγράμματος ESPRIT. Μεταξύ των επιχειρησιακών μονάδων (Tak Force) που έχουν συσταθεί για τη δρομολόγηση κοινών έργων βιομηχανικού ενδιαφέροντος, η επιχειρησιακή μονάδα "Το αυτοκίνητο του αύριο" κυρίως συνδέεται με το πρόγραμμα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στον τομέα της ενέργειας. Θα μπορούσε να εξεταστεί η συγκρότηση και άλλων επιχειρησιακών μονάδων.
123. Το πρόγραμμα JOULE/THERMIE) καλύπτει τα πεδία της ορθολογικής χρήσης της ενέργειας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των προηγμένων τεχνολογιών για τα ορυκτά καύσιμα. Το πρόγραμμα αυτό υποστηρίζεται και καθοδηγείται από δραστηριότητες ανάλυσης των στρατηγικών και της διάδοσης. Ως πρωταρχικοί στόχοι του έχουν καθοριστεί η προώθηση της αποδοτικής χρήσης των εγχώριων ενεργειακών πόρων και ο περιορισμός των εκπομπών στο περιβάλλον, ειδικότερα του CO₂, αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας. Μία συμπληρωματική δράση έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης με αντικείμενο τη συνεργασία με τρίτες χώρες, η INCO, αποσκοπεί στην συνεκτίμηση των ειδικών τεχνολογικών αναγκών των αναπτυσσόμενων χωρών ή των τεχνολογικών αναγκών των αναπτυσσόμενων χωρών ή των χωρών που η οικονομία τους διέχεται μεταβατική φάση.
124. Οι ερευνητικές δραστηριότητες βάσει της Συνθήκης Ευρατόμ καλύπτουν τόσο την πυρηνική σχάση όσο και τη θερμοπυρηνική σύντηξη. Το επίκεντρό τους στην πρώτη περίπτωση είναι μία δυναμική προσέγγιση στο ζήτημα της πυρηνικής ασφάλειας, ώστε να εδραιωθεί η λύση της πυρηνικής ενέργειας και να αυξηθεί η αποδοχή της από το κοινό. Το πρόγραμμα πυρηνικής σύντηξης καλύπτει κάθε δραστηριότητα που αναλαμβάνει η Κοινότητα στο πεδίο της ελεγχόμενης σύντηξης με μαγνητική συγκράτηση. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η από κοινού κατασκευή ασφαλών και περιβαλλοντικά αβλαβών πρωτοτύπων για αντιδραστήρες, που θα οδηγήσουν στην ανέγερση οικονομικά βιώσιμων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής. Προτεραιότητα έχει η εκπόνηση της κατασκευαστικής μελέτης του πρώτου πειραματικού αντιδραστήρα ITER.

4.5.2 Στρατηγική έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στον ενεργειακό τομέα

125. Η ολοένα αυξανόμενη διεθνής διάσταση του κλάδου της ενέργειας και η πλανητική κλίμακα πολλών από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σημαίνει ότι απαιτούνται πρόσθετες δράσεις. Η Επιτροπή προτίθεται να πρωτοστατήσει στην αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης με την κατάρτιση και τη διάδοση προβλέψεων για τα ζητήματα και τις αλλαγές που επηρεάζουν τον κλάδο της ενέργειας σε παγκόσμιο κλίμακα. Με βάση αυτές τις προβλέψεις, η Επιτροπή θα προσδιορίζει τα θέματα που μπορούν να μελετηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο και θα καταρτίσει προγράμματα για την κάλυψη των σχετικών αναγκών. Στο πλαίσιο αυτό θα εκπονηθεί μία μεγάλη μελέτη με αντικείμενο την τεχνολογική στρατηγική για την αλλαγή του κλίματος μέσα σε μια ανταγωνιστική ενεργειακή αγορά. Αυτό θα επιτρέψει να καθοριστούν οι τεχνολογίες εκείνες, που θα επιτρέψουν να επιτευχθεί ο μακροπρόθεσμος στόχος της μείωσης των εκπομπών

θερμοκηπιακών αερίων, λαμβανομένων υπόψη της ανταγωνιστικής αγοράς της ενέργειας και του στόχου της αειφόρου ανάπτυξης. Η εν λόγω μελέτη προβλέπεται ότι θα προσδιορίζει τις μελλοντικές τεχνολογικές ανάγκες στον υπόλοιπο κόσμο, παρέχοντας ενδείξεις στις ευρωπαϊκές βιομηχανίες σχετικά με τις αγορές που παρουσιάζουν τις καλύτερες προοπτικές ως προς τις νέες τεχνολογίες. Οι εναλλακτικές επιλογές που θα μελετηθούν θα αφορούν τόσο την πυρηνική όσο και τη μη πυρηνική ενέργεια, συμπεριλαμβανομένων των ορυκτών καυσίμων, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της ορθολογικής χρήσης της ενέργειας και της πυρηνικής ενέργειας, θα εξεταστούν δε κατά περιφέρεια, ώστε να σχηματιστεί μία συνεπής πλανητική προοπτική.

126. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή θα καταβάλλει προσπάθεια, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, για να χαράξει μία σφαιρική στρατηγική έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, η οποία εξασφαλίζει την εφαρμογή ολοκληρωμένης προσέγγισης στις δραστηριότητες έρευνας, ανάπτυξης, επίδειξης, διάδοσης και εφαρμογής της ενεργειακής τεχνολογίας. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα αναλάβει πρωτοβουλίες με τη βοήθεια των αρμοδίων για την ενέργεια υπηρεσιών όλων των κρατών μελών, για τη συγκρότηση βάσης δεδομένων και άτλαντα των ενεργειακών τεχνολογιών καθώς και βάσης πληροφοριών σχετικά με τους παράγοντες που είναι καθοριστικοί για τις προτεραιότητες και τα προγράμματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Τα μέσα αυτά θα καλύπτουν της προοπτικές των κυβερνήσεων, της βιομηχανίας και της ερευνητικής κοινότητας. Στην περίπτωση των ενεργειακών τεχνολογιών που πλησιάζουν στο στάδιο της εμπορικής εκμετάλλευσης, το ενδιαφέρον θα εστιαστεί στις απαιτήσεις περαιτέρω επίδειξης και εφαρμογών, λαμβανομένων υπόψη των εμπορικών και κοινωνικο-οικονομικών φραγμών που παρεμβάλλονται στην είσοδό τους στην αγορά. Με την προσέγγιση αυτή θα αποκατασταθεί ισορροπία μεταξύ της τεχνολογικής ώθησης και της ζήτησης στην αγορά, ώστε να προσδιοριστούν οι ανάγκες της Κοινότητας και να καθοριστούν οι προτεραιότητες για τις μελλοντικές κοινοτικές δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

4.5.3 Διάδοση της ενεργειακής τεχνολογίας

127. Εξακολουθούν να χρειάζονται ειδικές προσπάθειες για την ευρύτερη προβολή της υπερσύγχρονης ενεργειακής τεχνολογίας στη βιομηχανία και στους καταναλωτές. Από τις μέχρι σήμερα επισκοπήσεις των σχετικών κοινοτικών δραστηριοτήτων, προκύπτει ότι θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα, ώστε να υπάρξουν αποτελέσματα εφάμιλλα με τα επιτεύγματα των έργων ενεργειακής τεχνολογίας που έχουν αποδώσει καρπούς. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα αναζητήσει τρόπους αξιοποίησης των νέων μέσων που παρέχει το τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο ΕΤΑ (1994-1998) για την αναμόρφωση και τη βελτίωση των δραστηριοτήτων διάδοσης της ενεργειακής τεχνολογίας. Αυτό θα επιτευχθεί κυρίως μέσω ενός νέου δικτύου γραφείων, που θα αναλάβουν να φέρουν τις τελευταίες εξελίξεις σε πρόϊοντα και ειδικές γνώσεις ενεργειακής τεχνολογίας πιο κοντά στις πιθανές αγορές. Θα εξεταστούν επίσης τρόποι βελτίωσης της ενημέρωσης σχετικά με την κατάσταση της αγοράς για τις καλύτερες διαθέσιμες τεχνολογίες, ιδίως εκείνες που αποδίδουν μεσομακροπρόθεσμα οφέλη αλλά προσκρούουν σε συγκεκριμένα εμπόδια στην αγορά.

V. ΜΕΣΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

128. Βασική αρχή μιας ενεργειακής πολιτικής κοινοτικής κλίμακας θα πρέπει να είναι η ανάληψη μόνον των δράσεων εκείνων που προσδίδουν προστιθέμενη αξία. Υπάρχουν πολλά σχετικά παραδείγματα, όπως π.χ. στην αλληλεπίδραση μεταξύ ενέργειας και προστασίας του περιβάλλοντος. Οι εξελίξεις των τελευταίων χρόνων δείχνουν ότι η ενέργεια και το περιβάλλον δεν είναι πια δυνατόν να αντιμετωπίζονται μεμονωμένα ενώ η προστασία του περιβάλλοντος λαμβάνεται ήδη υπόψη στην αξιολόγηση των μελλοντικών ενεργειακών πολιτικών επιλογών και των συνακόλουθων δραστηριοτήτων. Πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα που οφείλονται στην παραγωγή και στην κατανάλωση ενέργειας, όπως οι εκπομπές, εξαπλώνονται υπεράνω των εθνικών συνόρων και μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά μόνο σε κοινοτικό επίπεδο. Το ενδεδειγμένο επίπεδο για την προώθηση της ανάπτυξης κατάλληλων τεχνολογικών και

μακροπρόθεσμων δράσεων ETA καθώς και καλύτερης ενεργειακής υποδομής, που συνενώνουν τις ιδιαίτερες ικανότητες των κρατών μελών και αποδίδουν πανευρωπαϊκά οφέλη, είναι το κοινοτικό.

129. Τα ζητήματα ενεργειακής πολιτικής θα πρέπει επίσης να αξιολογηθούν με πλανητική θεώρηση. Η ολοένα αυξανόμενη εξάρτηση από την εισαγόμενη ενέργεια και οι μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές συνθήκες, υπογραμμίζουν το πλεονέκτημα της ομοφωνίας στη στάση της Κοινότητας και των κρατών μελών στο διεθνές χώρο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου η Κοινότητα καλείται να βελτιώσει την ασφάλεια του εφοδιασμού της, να αντιδράσει σε κρίσεις και να λάβει κοινά μέτρα για την επίλυση παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Με δεδομένη τη βαρύτητα των υπερπόντιων αγορών για την ευημερία της Κοινότητας, η συντονισμένη συνεργασία σε θέματα έρευνας μπορεί επίσης να γίνει ζωτικής σημασίας για την μεγιστοποίηση των οφελών που θα αποκομίσει η ευρωπαϊκή βιομηχανία από τις τεχνολογίες, τις υπηρεσίες και τις επενδύσεις της στις αγορές αυτές.
130. Η Κοινότητα έχει στη διάθεσή της ένα ευρύ φάσμα μέσων στον ενεργειακό τομέα, ακόμη δε και κοινοτική δικαιοδοσία, π.χ. έρευνα και ανάπτυξη, εναρμόνιση της νομοθεσίας, ανταγωνισμός, εξωτερικές σχέσεις σε θέματα ενέργειας, διευρωπαϊκά δίκτυα, περιβάλλον κ.λπ., με τα οποία μπορούν να αντιμετωπιστούν οι προαναφερόμενες προκλήσεις. Μολονότι τα περισσότερα από αυτά τα μέσα δεν στοχεύουν ειδικά στην ενέργεια, έχουν σημαντική επίδραση στο συγκεκριμένο κλάδο. Στο σημείο αυτό τίθεται το ερώτημα κατά πόσον όλα αυτά τα μέσα αρκούν ως σύνολο για την άσκηση ώριμης ενεργειακής πολιτικής.
131. Η πείρα δείχνει ότι υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις. Η ενεργειακή πολιτική πρέπει να οδηγήσει σε αλλαγή στάσης. Απαιτούνται μέτρα για την προώθηση των αποδοτικών τεχνολογιών και ένας μηχανισμός για τη διάδοση των πληροφοριών, όπως το THERMIE, σχετικά με τις καλύτερες πρακτικές και τις τεχνολογικές εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα. Ο ρόλος της Επιτροπής έγκειται στη διαχείριση της δημοσιονομικής συνιστώσας, στην οργάνωση της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων και στην προώθηση των ανταλλαγών εμπειριών καθώς και στο να διασφαλίζει ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες θα ωφεληθούν από τις προσπάθειες άλλων. Από την πείρα προκύπτει ότι, όταν αναλαμβάνεται δράση για την κατάρτιση προγραμμάτων, ανακύπτουν νομικά προβλήματα. Για παράδειγμα, το Συμβούλιο επέβαλε το άρθρο 235 ως νομική βάση του προγράμματος SAVE I και, σε συνδυασμό με το άρθρο 130 Σ, του προγράμματος ALTENER ενώ το ίδιο άρθρο αποτελεί τη μόνη δυνατή νομική βάση για το πρόγραμμα SYNERGY.
132. Τα φάσμα των μέσων και των προγραμμάτων καθώς και η έκταση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών, επιβάλλουν επομένως να καθοριστεί ένα πλαίσιο συνεργασίας με βάση τον προσδιορισμό κοινών στόχων και μεθόδων εργασίας που εξασφαλίζουν διάλογο και διαφάνεια. Οι εν λόγω κοινοί στόχοι πρέπει να αντικατοπτρίζουν την οικονομική και τη διαρθρωτική πραγματικότητα και να αποτελέσουν το έναυσμα μιας διεργασίας προς συμβατές εθνικές πολιτικές και μία συνεπή κοινοτική πολιτική. Από την άποψη αυτή, αναγνωρίζεται ότι η Επιτροπή θα πρέπει να διαθέτει ένα πλήρες, αξιόπιστο και εναρμονισμένο στατιστικό σύστημα κοινοτικής κλίμακας. Είναι επομένως απαραίτητο τα κράτη μέλη να έχουν ανάλογα εθνικά συστήματα και να συνεργάζονται στενά με την Επιτροπή στη στήριξη της εν λόγω συνεπούς κοινοτικής πολιτικής. Η τελευταία απόπειρα να καθοριστούν κοινοί ενεργειακοί στόχοι, προς τους οποίους θα έπρεπε να συγκλίνουν οι εθνικές ενεργειακές πολιτικές, έγινε το 1986 με τη μορφή ψηφίσματος του Συμβουλίου και κρίθηκε μη ικανοποιητική. Με τη μέθοδο αυτή δεν μετέχουν στη διαδικασία απόφασης το Κοινοβούλιο και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) ενώ δεν δεσμεύονται ούτε η Επιτροπή ούτε τα κράτη μέλη. Η αναγκαιότητα της ένταξης της πολιτικής δράσης σε ένα συμφωνημένο πλαίσιο αναγνωρίζεται στη συνθήκη ΕΚΑΧ, η οποία προβλέπει "γενικούς στόχους", καθώς και στη συνθήκη Ευρατόμ, η οποία εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να καταρτίζει πρόγραμμα επενδύσεων (πυρηνικό πρόγραμμα ενδεικτικού χαρακτήρα της Κοινότητας/PINC) ως κατευθυντήρια γραμμή πολιτικής δράσης, επενδύσεων και βιομηχανικής στρατηγικής. Λαμβανομένης υπόψη της διαφοροποίησης των καυσίμων στο εσωτερικό της Κοινότητας, τα κλαδικά αυτά μέσα έχουν περιορισμένη

εμβέλεια και παρέχουν ασθενή κίνητρα (σε αντίθεση προς τη συνήθη πρακτική στον κλάδο της χαλυβουργίας). Είναι προφανές ότι η ενεργειακή πολιτική αποτελεί συστατικό μέρος της οικονομικής πολιτικής, όπως αποδεικνύεται από τη χρήση του άρθρου 103 Α σε περίπτωση διαταραχής του εφοδιασμού. Κατά συνέπεια, το άρθρο αυτό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την ενεργειακή πολιτική, αν δεν υπήρχε το γεγονός ότι είναι ειδικά προσαρμοσμένο στις ανάγκες της νομοσυντακτικής ένωσης και δεν θα ήταν κατάλληλο για την προώθηση της σύγκλισης ενεργειακών πολιτικών.

133. Ένα ακόμη αδύνατο σημείο της σημερινής κατάστασης είναι η ανυπαρξία άλλου πλαισίου για διάλογο με τους άμεσα ενδιαφερομένους, στα ζητήματα ενεργειακής πολιτικής, εκτός της ΟΚΕ και της Συμβουλευτικής Επιτροπής της ΕΚΑΧ. Η Επιτροπή πρέπει να καθορίσει πλαίσιο για το διάλογο αυτό, ένα πλαίσιο όμως που θα υποστηρίζεται από μέθοδο εργασίας αποδεκτή από όλους τους ενεχομένους στον κλάδο της ενέργειας. Το πλαίσιο αυτό είναι απαραίτητο, προκειμένου να επιτευχθεί το απαιτούμενο επίπεδο διαφάνειας, που θα επιτρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι απόψεις στη διαμόρφωση της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής.

134. Όσον αφορά τις άμεσες ενέργειες, η Επιτροπή προτίθεται να αναλάβει το 1996 τις ακόλουθες πρωτοβουλίες, με την επιφύλαξη της έκβασης της επικείμενης διακυβερνητικής συνδιάσκεψης:

- κατάρτιση προγράμματος για τη συνεχή παρακολούθηση των τάσεων στον ενεργειακό τομέα, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τη βιομηχανία και άλλους φορείς, ώστε οι σχετικές με την ενέργεια πολιτικές αποφάσεις να μπορούν να λαμβάνονται με βάση ομόφωνη ανάλυση·
- σύσταση Συμβουλευτικής Επιτροπής Ενέργειας, υπό την αιγίδα της Επιτροπής, την οποία θα απαρτίζουν εκπρόσωποι των κυριότερων οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων του κλάδου της ενέργειας. Οι αντιπρόσωποι αυτοί θα μπορούν να εκφράζουν στην Συμβουλευτική Επιτροπή τις απόψεις τους σχετικά με τις προτάσεις της Επιτροπής σε θέματα ενεργειακής πολιτικής. Στόχος θα είναι η εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής διαφάνειας στην εξέλιξη των κοινοτικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με την ενεργειακή πολιτική·
- οργάνωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στην επίτευξη συμφωνημένων ενεργειακών στόχων.

Οι προτάσεις αυτές είναι απαραίτητες για να καλυφθεί η ανάγκη συλλογικότερων και διαφανέστερων διαδικασιών άσκησης πολιτικής και θα θεμελιωθούν στις ισχύουσες Συνθήκες.

135. Το Λευκό Βιβλίο εντάσσει την ενεργειακή πολιτική στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις σχετικά με το κατά πόσον απαιτείται τροποποίηση της Συνθήκης κατά τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 1996. Όπως προβλέπεται στη δήλωση αριθ. 1 της Συνθήκης, το ζήτημα αυτό θα αποτελέσει αντικείμενο έκθεσης, την οποία η Επιτροπή θα εκδώσει το 1996.

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

Με βάση αυτό το Λευκό Βιβλίο, η Επιτροπή θα εφαρμόσει, στα διάφορα πεδία δράσης που καλύπτονται, ένα πενταετές πρόγραμμα εργασιών, με σκοπό να χρησιμοποιηθούν μακροπρόθεσμα τα κοινοτικά μέσα για τη χάραξη ενεργειακής πολιτικής που θα ανταποκρίνεται στους στόχους της ανταγωνιστικότητας, της ασφάλειας του εφοδιασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος. Το εν λόγω πρόγραμμα προβλέπεται ότι θα συμβάλει στην υλοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας και της σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών.

Εκτός από τη διαχείριση των ήδη ανειλημμένων δράσεων και την οργάνωση των υπό εξέλιξη δραστηριοτήτων, το ενδεικτικό πρόγραμμα εργασιών που παρατίθεται στη συνέχεια, περιλαμβάνει νέες δραστηριότητες, των οποίων η έναρξη θα εξαρτηθεί από τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής, νέες προσεγγίσεις στη διαχείριση των υπαρχόντων μέσων και πρωτοβουλίες που ήδη έχουν αναληφθεί. Κάθε μία από τις προτάσεις θα εξεταστεί αποτελώς, όταν υποβληθεί, ενώ στην επιλογή των μέσων θα ληφθούν υπόψη οι δημοσιονομικές κατευθύνσεις και η βαρύτητα της επικουρικότητας.

α. Λειτουργία της αγοράς

Εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας	Προτάσεις	COM(91) 548 COM(93) 643	παράγρ. 52
Καθορισμός διαδικασιών συνδιαλλαγής (για τη διαμετακόμιση φυσικού αερίου)	Απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 52
Απαιτήσεις απόδοσης για τα ηλεκτρικά ψυγεία	Προτάσεις	COM(94) 521	παράγρ. 55
Απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης	Προτάσεις	1996	παράγρ. 55
Οργάνωση των νέων διαδικασιών συνεργασίας με τους οργανισμούς τυποποίησης	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 56
Επανεξέταση των κατευθυντήριων γραμμών για το περιβάλλον	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 57
Εφαρμογή της απόφασης 93/3692/ΕΚΛΧ	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 58
Πιθανή εξέταση των κριτηρίων για τις υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας	απόφαση της Επιτροπής	1997	παράγρ. 59

Εναρμόνιση των ειδικών φόρων καταναλώσεως στα ορυκτέλαια	ανακοίνωση και ενδεχομένως προτάσεις	1996	παράγρ. 62
--	--------------------------------------	------	------------

β. Οργάνωση της συνεργασίας σε θέματα ενέργειας

πρόγραμμα αναλύσεων και προβλέψεων	πρόταση	1996	παράγρ. 134
σύσταση συμβουλευτικής επιτροπής	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 134
οργάνωση της συνεργασίας με επικέντρωση σε κοινούς στόχους	πρόταση	1996	παράγρ. 134

γ. Οργάνωση της διαφάνειας

1. Διαφάνεια στην ενεργειακή πολιτική			
έκθεση σχετικά με την ενεργειακή πολιτική		ανά διετία	παράγρ. 35
δημοσίευση των μέτρων εφαρμογής και μεταφοράς της κοινοτικής νομοθεσίας		σε τακτά διαστήματα	παράγρ. 53

2. Διαφάνεια στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς			
απλούστευση του κανονισμού αριθ. 1056/72	πρόταση	COM(95) 118	παράγρ. 53
επανεκτίμηση του μηχανισμού πληροφόρησης	ανακοίνωση και προτάσεις	1996	παράγρ. 53
καταγραφή των εισαγωγών αργού πετρελαίου	πρόταση κανονισμού	COM(95) 89	παράγρ. 66
λειτουργία βάσης δεδομένων και δικτύου μεταξύ των διοικητικών υπηρεσιών	εφαρμογή του προγράμματος IDA	1997	παράγρ. 67

δ. Επενδυτικά κίνητρα

διευρωπαϊκά δίκτυα	προτάσεις	COM(93) 685 COM(94) 62	παράγρ. 49
προσεγγίσεις για την αξιοποίηση του ταμείου Συνοχής	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 69
Πλαίσιο για την αξιολόγηση των κοινοτικών οικονομικών παρεμβάσεων στον ενεργειακό τομέα	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 69

ε. Διαχείριση της ασφάλειας του εφοδιασμού

1. Μέτρα για την αντιμετώπιση κρίσεων			
προσαρμογή των μέτρων αντιμετώπισης κρίσεων, ιδίως των αποθεμάτων πετρελαίου και διαχειριστικός συντονισμός	ανακοίνωση και ενδεχομένως προτάσεις	1997	παράγρ. 75
ανάπτυξη κοινοτικών μέσων για την προώθηση της αλληλεγγύης και την παρακολούθηση της αγοράς στον τομέα του φυσικού αερίου	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 77
βελτιώσεις στην εφαρμογή των κανόνων του εφοδιασμού με πυρηνική ενέργεια	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 79

2. Διαφοροποίηση			
κατάργηση της οδηγίας 74/405/ΕΟΚ	πρόταση	1996	παράγρ. 82
ο ρόλος των στερεών καυσίμων (γαιάνθρακας, λιγνίτης, τύρφη) στην ενεργειακή πολιτική	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 83
ανάπτυξη "καθαρής" τεχνολογίας για τα στερεά καύσιμα	πρόταση	1996	παράγρ. 83
συνέπειες της λήξης της συνθήκης ΕΚΛΧ	πρόταση	1996	παράγρ. 83
σύμβαση της διεθνούς σύμβασης για την ασφαλή διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων	πρόταση	-	παράγρ. 85
τυποποίηση στην πυρηνική ενέργεια	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 85
εναρμόνιση των κανονισμών που διέπουν τις μεταφορές ραδιενεργών υλικών	ανακοίνωση και ενδεχομένως πρόταση	1997	παράγρ. 85
ενδεικτικό πυρηνικό πρόγραμμα	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 86
χαμηλότεροι ειδικοί φόροι κατανάλωσης στα βιοκαύσιμα	πρόταση	COM(92) 36	παράγρ. 119

3. Ανάπτυξη των διεθνών σχέσεων			
σύναψη εμπορικών συμφωνιών στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας	πρόταση	1996-99	παράγρ. 85
κύρωση της συνθήκης για τον Ενεργειακό Χάρτη	πρόταση	COM(95) 440	παράγρ. 92
σύναψη συμπληρωματικής συνθήκης για τον Ενεργειακό Χάρτη	πρόταση	1997	παράγρ. 92
στρατηγική συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς	ανακοίνωση και ενδεχομένως προτάσεις	1996	παράγρ. 95
πρόγραμμα ALURE-συνεργασία με τη Λατινική Αμερική σε θέματα ενέργειας	πρόταση	1996	παράγρ. 98
στρατηγική συνεργασίας με την Ασία σε θέματα ενέργειας	ανακοίνωση	1996	παράγρ. 98
ίδρυση του ευρωμεσογειακού Forum	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 98
εφοδιασμός των εξωτερικών χρηματοδοτικών μέσων με ένα σκέλος "ενέργεια"	πρόταση	1997	παράγρ. 98
ασφάλεια των επενδύσεων	πρόταση	1998	παράγρ. 98
πρόγραμμα SYNERGY	πρόταση	COM(95) 197	παράγρ. 99

στ. Ενεργειακή απόδοση και βελτιωμένη χρήση ενέργειας

φόρος CO ₂ /ενέργειας	πρόταση	COM(92) 226 COM(95) 172	παράγρ. 108
αυτοπεριοριστικές συμφωνίες	ανακοίνωση	1996	παράγρ. 110
πρόγραμμα "αυτοκίνητο-πετρέλαιο"	ανακοίνωση και ενδεχομένως προτάσεις	1996	παράγρ. 111
οδηγία για τα καύσιμα (πρόγραμμα "αυτοκίνητο-πετρέλαιο")	πρόταση	1996	παράγρ. 111
οδηγία για τις εκπομπές των αυτοκινήτων οχημάτων (πρόγραμμα "αυτοκίνητο-πετρέλαιο")	πρόταση	1996	παράγρ. 111
κοινοτική στρατηγική για τη μείωση των εκπομπών CO ₂ από τα αυτοκίνητα	πρόταση	1996	παράγρ. 111

οδηγία-πλαίσιο για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και παραγωγή οδηγία για συγκεκριμένους ρύπους	προτάσεις	1996	παράγρ. 111
πρότυπα και προδιαγραφές εκπομπών για τα υγρά καύσιμα	ανακοίνωση και ενδεχομένως προτάσεις	1996/7	παράγρ. 111
ολοκληρωμένη διαχείριση των πόρων	πρόταση	COM(95) 369	παράγρ. 114
φορολογική πολιτική και ενεργειακή απόδοση	ανακοίνωση και ενδεχομένως προτάσεις	1998	παράγρ. 114
διεθνείς συμφωνίες για την εναρμόνιση της ενεργειακής κατανάλωσης	προτάσεις	1996	παράγρ. 114
πρόγραμμα SAVE II	πρόταση	COM(95) 225	παράγρ. 116
στρατηγική για την προώθηση της συμπαραγωγής	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 116
ενεργειακή διαχείριση στις πόλεις, στις περιφέρειες και στα νησιά	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 120

ζ. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

πρόγραμμα ALTENER II	πρόταση	1996	παράγρ. 118
στρατηγική για την προώθηση στην αγορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 119

η. Τεχνολογία

νέο πρόγραμμα-πλαίσιο ETA (πυρηνική και μη πυρηνική ενέργεια)	πρόταση	1996	παράγρ. 122
σύσταση νέων επιχειρησιακών μονάδων (task force)	πρόταση	1996	παράγρ. 122
ο ρόλος της τεχνολογίας και της στρατηγικής ETA στον ενεργειακό τομέα	ανακοίνωση	1997	παράγρ. 126
εγκατάσταση νέου δικτύου για τη διάδοση της ενεργειακής τεχνολογίας	απόφαση της Επιτροπής	1996	παράγρ. 127

ISSN 0254-1483

COM(95) 682 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

12

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-95-754-GR-C

ISBN 92-77-98447-3

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L-2985 Λουξεμβούργο